

Memorandum Gewestverkiezingen

2009

Voorstellen met het oog op het herstellen van de voorwaarden voor menselijke waardigheid en de uitoefening van de rechten van de mens die ondermijnd worden door armoede.

April 2009

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	5
VOORSTELLEN GEMEENSCHAPPELIJK AAN DE GEWESTEN EN DE GEMEENSCHAPPEN.....	7
OPMAAK VAN BELEID IN HET KADER VAN DE STRIJD TEGEN ARMOEDE : VOORWAARDEN	9
KENNIS - KWALITATIEVE EN KWANTITATIEVE GEGEVENSVERZAMELING	12
KENNIS - EEN EVENWICHTIGE SET VAN INDICATOREN	15
KENNIS - AFSTEMMING VAN ONDERZOEK, BELEID EN UITVOERING	17
KENNIS – ACTIEVE PARTICIPATIE VAN DE VERSCHILLENDE ACTOREN	19
VOORSTELLEN GEMEENSCHAPPELIJK AAN DE GEMEENSCHAPPEN.....	21
GEZIN - PREVENTIEF BEGELEIDEN	23
GEZIN - BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND.....	25
GEZIN - PLAATSING VAN KINDEREN	27
GEZIN - KINDEROPVANG	29
ONDERWIJS - RELATIE TUSSEN OUDERS IN ARMOEDE EN DE ONDERWIJSWERELD	30
ONDERWIJS – INSCHRIJVING.....	32
ONDERWIJS – ORIËNTATIE IN DE SCHOOLLOOPBAAN	33
ONDERWIJS – ONDERWIJSKOSTEN	34
ONDERWIJS – OPLEIDING EN NASCHOLING VAN LEERKRACHTEN	35
ONDERWIJS – DEELNAME AAN HET KLEUTERONDERWIJS	36
ONDERWIJS – PARTICIPATIE IN OVERLEGORGANEN.....	38
ONDERWIJS – SOCIALE SEGREGATIE	40
CULTUUR – DREMPELS TEN AANZIEN VAN HET CULTUURAAANBOD.....	42
CULTUUR - INITIATIEVEN VAN CULTUURPARTICIPATIE	44
VORMING - NASCHOLING.....	45
VORMING - BASISOPLEIDING.....	46
GEZONDHEID – PREVENTIE.....	47
VOORSTELLEN GEMEENSCHAPPELIJK AAN DE GEWESTEN	
DE VOORSTELLEN MET BETREKKING TOT TEWERKSTELLING RICHTEN ZICH OOK TOT DE	
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP	49
ARBEID – KWALITEITSVOLLE BEGELEIDING	51
ARBEID – AUTONOMIE VAN DE WERKZOEKENDE.....	53
ARBEID – AANGEPASTE BEGELEIDING.....	55
ARBEID – KWALITEIT VAN ARBEID.....	56
ARBEID – KWALIFICERENDE OPLEIDINGEN.....	57
HUISVESTING - PRIVATE HUURMARKT.....	58
HUISVESTING - SOCIAAL VERHUURKANTOREN	60
HUISVESTING - FINANCIERING VAN DE OPENBARE HUISVESTING EN BEGELEIDINGSOPDRACHT	62
HUISVESTING – OVERHEIDSSTEUN BIJ EIGENDOMSVERWERVING	64
HUISVESTING – SITUATIES VAN DAKLOOSHEID.....	66
HUISVESTING - PERMANENT WONEN OP TOERISTISCHE TERREINEN.....	68
ENERGIE - GELIBERALISEERDE GAS- EN DE ELEKTRICITEITSMARKTEN: INFORMATIE EN EVALUATIE	70
ENERGIE - STATUUT VAN BESCHERMDE KLANT	72
ENERGIE - ENERGIEBRONNEN IN HET KADER VAN HUISHOUELIJK GEBRUIK	73
ENERGIE – PRIJZEN.....	74
ENERGIE - ENERGIEPRESTATIE.....	76
ENERGIE - RECHT OP ENERGIE.....	78
SPECIFIEKE AANBEVELINGEN VOOR HET VLAAMS GEWEST / DE VLAAMSE GEMEENSCHAP .	79
ONDERWIJS - INSCHRIJVING IN HET LEERPlichtONDERWIJS	81

ONDERWIJS - TAALBELEID IN ONDERWIJS	82
ONDERWIJS - ONDERWIJSKOSTEN.....	83
ENERGIE - BUDGETMETER EN STROOMBEGRENZER.....	84
ENERGIE - AFSLUITINGEN VAN GAS EN ELEKTRICITEIT	85
ENERGIE – ENERGIEPRESTATIE.....	86
ENERGIE – STATUUT VAN BESCHERMDE AFNEMER.....	87
SPECIFIEKE AANBEVELINGEN VOOR DE FRANSE GEMEENSCHAP.....	89
GEZIN - BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND.....	91
ONDERWIJS – ONDERWIJSKOSTEN	92
ONDERWIJS – INSCHRIJVING	93
SPECIFIEKE AANBEVELINGEN VOOR HET WAALSE GEWEST	95
ENERGIE- BUDGETMETER EN STROOMBEGRENZER	97
ENERGIE - AFSLUITINGEN VAN GAS EN ELEKTRICITEIT	98
ENERGIE – ONDERSTEUNINGSMATREGELEN IN HET KADER VAN DE ENERGIEPRESTATIE.....	100
SPECIFIEKE AANBEVELINGEN VOOR HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST	101
KENNIS - OPLOSSEN VAN DE ONDERVERTEGENWOORDIGING VAN MENSEN IN ARMOEDE IN DATABANKEN	103
ENERGIE – ENERGIEPRESTATIE.....	104

Inleiding

*Overwegende dat bestaansonzekerheid, armoede en sociale, economische en culturele uitsluiting, zelfs voor één enkele persoon, op een ernstige manier afbreuk doen aan de waardigheid en aan de gelijke en vervreembare rechten voor alle personen,
Overwegende dat het herstellen van de voorwaarden voor menselijke waardigheid en de uitoefening van de rechten van de mens... een gemeenschappelijk doel is voor iedere overheid van het land...*

Preambule van het Samenwerkingsakkoord betreffende de bestendiging van het armoedebeleid

In het kader van zijn wettelijke opdrachten¹ organiseert het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting overlegvergaderingen waaraan, naargelang het behandelde thema, diverse actoren deelnemen. Daarbij wordt geheel conform de wil van de wetgever in het bijzonder aandacht besteed aan de participatie van verenigingen waar armen het woord nemen. Bedoeling is om op die manier bij te dragen tot het politieke debat en tot de politieke actie, door vaststellingen, analyses en voorstellen te distilleren uit gemeenschappelijk denkwerk dat verricht wordt door zij die daadwerkelijk met armoede geconfronteerd worden, of dat nu is in hun persoonlijk leven, in hun beroepspraktijk of in hun vrijwillig engagement. De resultaten van dat overleg worden om de twee jaar gepubliceerd in een verslag dat wordt voorgelegd aan de Interministeriële Conferentie voor maatschappelijke integratie.

Met de gewestelijke verkiezingen in het vooruitzicht heeft het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting de voorstellen van de overleggroepen² met betrekking tot aangelegenheden die ressorteren onder de bevoegdheid van de gewesten en de gemeenschappen in een memorandum bijeengebracht.

Alle voorstellen die in dit memorandum aan bod komen, streven dezelfde doelstelling na: het herstellen van de voorwaarden voor menselijke waardigheid en de uitoefening van de rechten van de mens die ondermijnd worden door bestaansonzekerheid, armoede en sociale uitsluiting (voorwoord van het samenwerkingsakkoord).

De algemene structuur van het memorandum en van de voorstellen is dezelfde als deze die gehanteerd wordt door het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, waarbinnen het Steunpunt is opgericht.

---

¹ Samenwerkingsakkoord tussen de federale staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffende de bestendiging van het armoedebeleid van 5 mei 1998, KB van 16 december 1998 en MB van 10 juli 1999.

² De voorstellen zijn uiteengezet in de twee recentste tweejaarlijkse verslagen, zijnde het verslag 2005 met als titel *Armoede uitbannen, een bijdrage aan politiek debat en politieke actie* en het verslag 2007 met als titel *Evoluties en perspectieven, een bijdrage aan politiek debat en politieke actie (te downloaden op de site: www.armoedebestrijding.be)*.

**Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten en de
Gemeenschappen**

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten en de Gemeenschappen

Titel	Opmaak van beleid in het kader van de strijd tegen armoede : voorwaarden
Vaststelling	De inhoud en de effectiviteit van beleid worden sterk bepaald door de manier waarop deze is ontwikkeld.
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Een algemeen beleid voeren: algemene maatregelen zijn te verkiezen boven selectieve maatregelen: het gaat om het creëren van maatregelen die voor de begunstigten perspectieven openen in het kader van een structureel beleid, en waarbij bijzondere maatregelen moeten inspelen op een noodsituatie en tijdelijk moeten blijven. - Rekening houden met diversiteit: ondanks het feit dat terugkerende kenmerken van armoede geïdentificeerd kunnen worden, bestaat er geen 'typevoorbeeld' van een persoon in armoede. Armoede heeft verschillende oorzaken en gevolgen afhankelijk van persoonlijke kenmerken zoals leeftijd, het geslacht, de afkomst, de gezondheidstoestand... Armoede is ook afhankelijk van sociale kenmerken: de sociale afkomst, de vorm van het gezin (kroostrijke gezinnen, eenoudergezinnen...), het verblijfstatuut, de verblijfplaats,...Als men aandacht heeft voor de heterogeniteit van de kenmerken van armoede, dan kan men ze beter bestrijden. Door deze heterogeniteit te erkennen, kan men de antwoorden aanpassen. Nochtans komt het er niet op aan om doelgerichte antwoorden uit te werken voor bepaalde bevolkingsgroepen, maar wel om de maatregelen, waaronder deze die specifiek de strijd tegen armoede tot doel hebben, toegankelijker te maken voor iedereen, door ze aan te passen aan de bijzondere omstandigheden waarmee deze groepen worden geconfronteerd. Voorbeeld: voorzien in kinderdagverblijven die het onthaal buiten de klassieke kantooruren organiseren om ouders die jobs (verkoop, schoonmaken) met 'atypische' werkuren hebben, de kans te geven er ook gebruik van te maken. <p>De inspanningen om de diversiteit van armoede beter te leren kennen, moeten worden voortgezet: door de indicatoren te diversifiëren, zodat men de verscheidenheid van de armoedesituaties kan waarnemen, door de ontwikkeling van kwalitatief onderzoek aan te moedigen, die de mogelijkheid biedt om waar te nemen welke structuren en mechanismen uitsluiting veroorzaken, door de kwaliteit van de databanken te verbeteren, namelijk door in deze databanken de reële situatie op te nemen van de bevolkingsgroepen die meestal worden</p>

verwaarloosd, daklozen, mensen die in een instelling wonen, mensen zonder papieren...).

- **De participatie van allen bevorderen:** de participatie van allen mogelijk maken is een veeleisende stap. Een van de eisen schuilt in het collectieve draagvlak van 'het woord': een geïsoleerde bijdrage werpt geen gewicht in de schaal en heeft maar weinig legitimiteit. Tot een collectief standpunt, a fortiori tot dat van mensen in armoede, kan niet worden gekomen zonder de nodige middelen. Want echte participatie van de armen veronderstelt dat ze deelnemen aan de grote maatschappelijke debatten (de arbeidsverdeling, de reflectie over het recht van allen op een aanvaardbaar inkomen...), dat ze ervan op de hoogte worden gebracht en dat ze erover nadenken vanuit hun eigen ervaring. De verenigingen waar armen het woord nemen, spelen terzake een belangrijke rol. Zij bieden de meest kwetsbaren een plaats om van gedachten te wisselen. En zij verrichten zelfs daarvoor al veel werk om die mensen te bereiken die niet spontaan tot een groep toetreden. Al deze stappen die de ontmoeting met andere partners voorafgaan, worden niet naar hun echte waarde geschat. En dit terwijl heel wat beleidsverantwoordelijken pleiten voor de participatie voor iedereen. De vraag om de verenigingen te ondersteunen, rekening houdend met de beginsituatie en met de moeilijkheidsgraad van het te leveren werk, is zeker niet nieuw maar nog altijd relevant. Meer in het bijzonder wordt gevraagd de wetgeving te evalueren op basis waarvan die verenigingen erkend zijn, en dit door de vraag te stellen naar de vrijgemaakte middelen om het recht op verenigingen van mensen in armoede te ondersteunen. De vraag naar evaluatie richt zich op in het bijzonder op de middelen die ter beschikking worden gesteld om in contact te komen met de groepen die het meest achtergesteld zijn, op het verzekeren van het 'aanwezig-zijn' bij deze groepen en op het buurtwerk. Indien hieraan niet tegemoet gekomen wordt, is een participatie van deze groepen aan collectieve methodieken en aan een dialoog onmogelijk.
- **Waken over de coherentie van het beleid:** mensen die in armoede leven, ervaren elke dag opnieuw dat het niet mogelijk is om een recht te garanderen zonder de andere rechten eveneens te verzekeren. De fundamentele rechten zijn nu eenmaal ondeelbaar. Ook de beroepsmensen op het terrein worden op een cruciale manier geconfronteerd met het verband dat tussen de verschillende beleidslijnen bestaat: al te vaak hebben zij de indruk dat zij voornamelijk werken op lokaal niveau de tekortkomingen in het structureel beleid weg te werken, om de armoede te verlichten die elders veroorzaakt wordt. Om de verschillende bevoegdheidsniveaus met elkaar in contact te brengen, hebben de politiek verantwoordelijken interministeriële conferenties opgericht. Er wordt gevraagd aan de gewesten en gemeenschappen om te helpen bij de optimalisatie van de werking van die overlegorganen.
- **Een cultuur van evaluatie van het beleid invoeren:** het

	<p>samenwerkingsakkoord betreffende de bestendinging van het armoedebeleid waarmee het Steunpunt werd opgericht, legt zowel de nadruk op de noodzaak om het beleid te evalueren als op het belang om alle betrokkenen actoren in deze evaluatie te laten participeren. Een aantal specifieke aanbevelingen om de evaluatie van het beleid tot een goed einde te brengen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het verzamelen van gegevens systematiseren. Vanaf het ontwerpen van maatregelen moet er al worden nagedacht over de manier waarop gegevens zullen worden ingezameld voor de evaluatie ervan. Wat is de meest relevante informatie? Hoe die inzamelen? Hoe de geldigheid en betrouwbaarheid ervan garanderen? - het aantal evaluatieniveaus vergroten. Het evalueren van de effecten van beleidsmaatregelen is dikwijls heel ingewikkeld. Soms is het moeilijk om te bepalen of de waargenomen effecten het resultaat zijn van ingevoerde beleidsmaatregelen of dat het gaat om een meer algemene economische evolutie. Om de hinderpalen die de evaluatie in de weg staan, weg te werken, moet men de benaderingen uitbreiden tot verschillende niveaus. De evaluatie moet gepaard gaan met het in perspectief zetten van de omstandigheden (middelen en sociaal-economisch milieu) waarin de beleidsmaatregelen worden toegepast. - het evaluatieproces uitbreiden tot alle betrokkenen. De evaluatie moet plaats laten voor alle belanghebbende standpunten: dat van de begunstigden, de maatschappelijke werkers, de beheerders en de mandatarissen, de partners... Elke betrokken actor moet zij prioriteiten kunnen verdedigen (effecten op het welzijn en de toegang tot de rechten, de toepassing van de wetgeving, doeltreffendheid en efficiëntie...), alsook de gebruikte evaluatiemethode.
--	---

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten en de Gemeenschappen

Titel	Kennis - Kwalitatieve en kwantitatieve gegevensverzameling
Vaststelling	<p>Kwalitatief onderzoek levert een belangrijke bijdrage in het onderzoek naar armoede en sociale uitsluiting, meer bepaald in het onderzoeken van de structuren en mechanismen in de creatie en bestendiging van armoedesituaties. In kwalitatief onderzoek kan de diversiteit in levenssituaties ook meer aan bod komen. Deelnemers van het project 'Onderzoek – actie - vorming' dat rond armoede-indicatoren werd uitgevoerd hebben ook de manier waarop armoede door mensen wordt beleefd sterk benadrukt. In kwalitatief onderzoek kan dit aspect, dat verband houdt met de menselijke gevoelens, beter tot uiting komen. In België zijn reeds interessante kwalitatieve onderzoeksprojecten gerealiseerd, maar het blijft het kleinere broertje van het kwantitatief onderzoek.</p> <p>Grootschalige datasets, opgebouwd op basis van enquêtes of administratieve databanken, zijn van groot belang voor onderzoek. Een bijzondere problematiek bij databanken betreft de ondervertegenwoordiging van mensen in armoede. Vooral bij enquêtes, omdat ze gebaseerd zijn op een steekproef, bestaat de kans dat mensen in armoede er ondervertegenwoordigd zijn. Twee fenomenen kunnen hiertoe leiden:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een samenstelling van de steekproef die niet overeenkomt met het geheel van de bevolking (of m.a.w. de steekproef is niet representatief): mensen en groepen die in armoede leven hebben meer kans om niet in de steekproef opgenomen te zijn. 2. Non-respons: als de in de initiële steekproef geselecteerde personen niet aan de enquête deelnemen (bv. door veelvoudige verhuis, of in het geval van weigering wegens wantrouwen ten aanzien van het initiatief). Dit is vooral een probleem indien de non- respons meer voorkomt bij sommige categorieën van mensen dan bij andere. Waarschijnlijk draagt dit fenomeen ook bij tot een ondervertegenwoordiging van mensen die in armoede leven. <p>Ook in administratieve databanken ontbreken bepaalde personen en groepen.</p>
Voorstellen	<p>- Meer kwalitatief onderzoek. Er is nood aan veel meer kwalitatief onderzoek en aan een overzicht van het reeds gerealiseerde werk, uitgevoerd door verschillende onderzoeksploegen en gefinancierd door verschillende overheden. Kwalitatief onderzoek vraagt bovendien voldoende middelen en tijd om het op een goede manier te kunnen realiseren.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Oplossen van de ondervertegenwoordiging van mensen in armoede in databanken. Er dienen verdere inspanningen en middelen te worden voorzien met betrekking tot volgende pistes: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Uitbreiding van enquêtes qua omvang.</i> Opdat men over betrouwbare gegevens zou kunnen beschikken aangaande de verschillende groepen en situaties inzake armoede, dienen de steekproeven bij enquêtes voldoende groot uitgevoerd te worden. Vandaar de vraag naar een voldoende grote steekproef bij bevragingen, opdat er ook cijfers zouden kunnen worden verstrekt voor alle Gewesten en Gemeenschappen en – ideaal gezien – voor stedelijke en rurale gebieden. - <i>Verbetering van de representativiteit van de steekproeven van enquêtes en van de administratieve databanken.</i> Er dient verder onderzoek te gebeuren hoe groepen die momenteel in de steekproef van een enquête of een administratieve databank ontbreken, toch kunnen worden opgenomen. Daarnaast kan ook worden nagegaan of er aanvullende onderzoeken met betrekking tot deze groepen dienen te gebeuren, aangepast aan de levensomstandigheden van deze mensen. - <i>Verder onderzoek rond het fenomeen van ‘non-respons’.</i> Een aantal mensen, die wel in de steekproef zijn opgenomen, kunnen niet worden bevroegd omwille van moeilijkheden om hen te contacteren of hun weigering om te antwoorden. Onderzoek naar ‘non-respons’ zou vooral moeten gaan over de grootte van dit fenomeen en de redenen ervoor. - <i>Kruising met administratieve databanken.</i> (zie verder) - Combineren van verschillende databanken. Er wordt gepleit voor verdergaande inspanningen m.b.t. de koppeling van verschillende databanken. Voor de EU-SILC-enquête zou een effectieve koppeling met administratieve databanken al betekenen dat een aantal vragen over de inkomenssituatie – die vanuit de EU verplicht zijn en veel tijd innemen – niet meer hoeven gesteld te worden, en er in de enquête ruimte vrijkomt voor niet-monetaire vragen. De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, meer bepaald de ‘datawarehouse arbeidsmarkt’, biedt heel wat mogelijkheden: men krijgt een breed overzicht van de situaties waarin huishoudens leven, er is geen probleem van selectieve uitval bij longitudinaal onderzoek, een koppeling met bestanden buiten de sociale zekerheid behoort tot de mogelijkheden, maar ... de gegevens betreffen enkel de mensen die administratief in orde zijn. - Meer gebruikmaken van gegevens van het terrein. Men dient meer gebruik te maken van de gegevensverzameling op ‘het terrein’ door de instellingen die er actief zijn. Tijdens het project ‘Onderzoek – actie -vorming’ werd door de deelnemers opgemerkt dat er heel wat registratiegegevens voorhanden zijn binnen verschillende instellingen. Het gebruik van deze gegevens vermijdt tegelijk dat er een bevraging (met het risico van niet-bereik en ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen) dient te worden opgezet. In eerste instantie zal moeten gezocht
--	---

	<p>worden op welke manier de informatie op een gestandaardiseerde manier verstrekt kan worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitbouwen van de 'statistische capaciteit' in ons land. Om de verschillende bovenstaande voorstellen te kunnen realiseren, dient er te worden geïnvesteerd in een grotere 'statistische capaciteit'. Als men beleid wil sturen op basis van cijfers moet er tegelijk geïnvesteerd worden in de productie van recente, nauwgezette basisgegevens, in de daarbij horende kwaliteitsbewaking en in de verwerking ervan.
--	--

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten en de Gemeenschappen

Titel	Kennis - Een evenwichtige set van indicatoren
Vaststelling	<p>Een 'indicator' is een meetinstrument dat dient om een bepaald aspect van een problematiek te evalueren (bijvoorbeeld aantal mensen onder een bepaalde inkomensgrens, of het aantal mensen die leven in een ongezonde woning, ...). Men gebruikt dus indicatoren om over bepaalde aspecten van armoede te praten. Men kan indicatoren gebruiken in het kader van onderzoek, evaluatie, het vastleggen van doelstellingen, ... De keuze voor de meting van een bepaald aspect van de problematiek weerspiegelt steeds een bepaalde manier van benaderen van deze problematiek.</p> <p>Heel wat indicatoren die in Europees verband – in het kader van de Nationale Actieplannen Sociale Insluiting – worden gebruikt zijn gebaseerd op een relatieve armoedemaat, m.n. het armoederisicopercentage dat het percentage van de bevolking aangeeft dat niet beschikt over een equivalent inkomen dat minstens gelijk is aan 60 procent van het mediaan inkomen.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Verdere uitbouw van een evenwichtige set van indicatoren. Er dient verder gewerkt te worden aan de uitbouw van een evenwichtige set van indicatoren, die het multidimensionaal karakter van armoede en de complexiteit van armoedesituaties zo veel mogelijk tot zijn recht laat komen. De keuze en de uitwerking van de verschillende monetaire en niet-monetaire indicatoren vergt nog verder onderzoek en overleg, met betrokkenheid van actoren op het terrein, in een continue denkproces. - Analyse en interpretatie van het cijfermateriaal aangaande de verschillende indicatoren, met betrokkenheid van de actoren. Duiding van dit cijfermateriaal is uiteraard belangrijk voor de interpretatie ervan door de beleidsmakers, maar ook in de communicatie naar het brede publiek toe. In deze interpretatie is het belangrijk dat de verschillende actoren van armoedebestrijding betrokken zijn: wetenschappers, vertegenwoordigers van overheidsadministraties, beroepskrachten van verschillende organisaties en instellingen van het terrein, mensen die in armoede leven. - Meer longitudinaal onderzoek. De nood aan longitudinaal onderzoek (waarbij dezelfde mensen op verschillende tijdstippen worden bevraagd of gevolgd) wordt regelmatig in overleg aangaande verschillende thema's vernoemd. Deze vraag kan

trouwens geplaatst worden in de geest van het geheel aan oriëntaties in dit Verslag: wanneer en op welke manier krijgen mensen een werkelijk toekomstperspectief (kwaliteit van jobs, inkomen, een degelijke opleiding, ...)? Eerder dan zich af te vragen hoe mensen kunnen overleven.

- **Verder overleg met betrekking tot de uitwerking van een absolute armoedemaat.** Eén van de kritieken m.b.t. een relatieve armoedemaat is de arbitraire bepaling van de armoedegrens. Voor een aantal actoren is het de aanleiding om een combinatie voor te stellen met een absolute armoedemaat. Een aantal mensen vindt een absolute armoedemaat – onder andere wegens de tastbaarheid ervan – een interessante piste, in complementariteit met een relatieve armoedemaat. Anderen staan eerder huiverachtig tegenover een dergelijke armoedemaat wegens de gevaren ervan. In elk geval worden volgende voorwaarden bij de ontwikkeling van een absolute armoedemaat naar voor geschoven:

- *De uitwerking ervan moet absoluut in overleg met de verschillende actoren gebeuren* (zie o.a. de beslissing wat al of niet in de korf van ‘noodzakelijke goederen en diensten’ moet worden opgenomen);
- *De armoedemaat mag geen politieke of sociale norm worden;*
- *De uitwerking van een dergelijke maat vraagt een goede planmatige aanpak;*
- *Er moeten voldoende tijd en middelen zijn voor de uitwerking ervan.*

Initiatieven in andere landen kunnen voor het overleg rond deze piste inspirerend werken (zie bijvoorbeeld de ervaringen in Italië, de VS en Quebec).

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten en de Gemeenschappen

Titel	Kennis - Afstemming van onderzoek, beleid en uitvoering
Vaststelling	<p>Verschillende vertegenwoordigers vanuit de wetenschappelijke wereld en de overheidsadministraties betreuren dat het indicatorenmateriaal te weinig wordt aangewend door de politieke verantwoordelijken, en dat er heel weinig aansluiting lijkt te zijn tussen het materiaal afkomstig van onderzoek en de beleidsmaatregelen die worden genomen.</p> <p>Bovendien wordt de impact van beleidsmaatregelen op het terrein niet systematisch geëvalueerd. Men heeft van overheidswege niet altijd zicht op de effectiviteit van de maatregelen (worden de doelstellingen van nieuwe wetgeving gehaald), en op de gevolgen op de verschillende levensdomeinen (en in het bijzonder voor het leven in armoede).</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Een systematischer gebruik van het indicatorenmateriaal door de beleidsverantwoordelijken. Het bestaande indicatorenmateriaal kan systematischer gebruikt worden door de beleidsverantwoordelijken. Tegelijk moeten de verschillende partners in het debat zich echter ook afvragen of de keuze van de indicatoren niet moet worden herbekeken opdat ze meer een hulp zouden zijn in functie van de beleidsbeslissingen. - Onderzoeken van de mogelijkheid van een armoede-effectenrapport. Bij de uitwerking van een beleidsmaatregel zou meer moeten bekeken worden welke de mogelijke gevolgen kunnen zijn voor mensen die in een armoedesituatie leven. In verschillende overlegmomenten en tevens tijdens het project 'Onderzoek – actie – vorming' van het Steunpunt werd heel sterk op het belang gewezen van een doorgedreven evaluatie van de impact van beleidsmaatregelen op het leven in armoede: “(1) Acties mogen nooit los worden gezien van het meten van hun efficiëntie. (2) Het succes van een maatregel hangt sterk af van de manier waarop de betrokken doelgroep ze opvat. Het is dan ook van belang meer rekening te houden met individuele trajecten en menselijke gevoelens die hiermee samenhangen (respect van de waardigheid, erkenning van diversiteit). (3) De evaluatie van acties moet de impact van geplande maatregelen aantonen op de duurzame inschakeling van de betrokken doelgroepen in een kwalitatieve job, een gezonde woning, een tevredenstellende gezondheidstoestand, een gewone schoolcyclus, ...”. <p>Reeds lange tijd wordt het idee van een armoede-effectenrapport naar voor geschoven. Er dient nog te worden</p>

onderzocht in welke vorm een dergelijk onderzoeksinstrument een meerwaarde zou kunnen bieden in de uitwerking van goede beleidsmaatregelen. De voorbeelden van effectenrapporten in andere sectoren kunnen inspirerend zijn met betrekking tot de mogelijkheden en de beperkingen van een dergelijk instrument.

- **Systematische evaluatie van maatregelen, met betrokkenheid van de verschillende actoren.** Bij de invoering van een beleidsmaatregel zou er na een bepaalde periode systematisch een evaluatie voorzien moeten worden. Bij deze evaluatie dienen de verschillende actoren zoveel mogelijk betrokken te worden.

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten en de Gemeenschappen

Titel	Kennis – actieve participatie van de verschillende actoren
Vaststelling	Onderzoek naar armoede en sociale uitsluiting gebeurt niet altijd met betrokkenheid van diegenen die zelf in armoede leven en van diegenen die als beroepskracht met armoedesituaties geconfronteerd worden. Nochtans hebben onderzoeksprojecten – met participatiemogelijkheden voor deze actoren – de meerwaarde ervan duidelijk aangetoond.
Voorstellen	<p>Verbeteren van de participatiemogelijkheden in het onderzoek naar armoede en sociale uitsluiting. De personen die in armoede leven vragen om te participeren in het onderzoek naar armoede en sociale uitsluiting. Een doelstelling van het Europese proces rond sociale inclusie betreft trouwens de participatie van alle actoren. De mensen in armoede drukken een sterke bezorgdheid uit met betrekking tot het gebrek aan participatiemogelijkheden: <i>“Let op, men praat over ons leven!”</i>. Vanuit het project ‘Onderzoek – actie – vorming’ werd de term ‘waakzaamheid’ naar voor geschoven: <i>“Bij het afsluiten van het hoofdstuk met betrekking tot de menselijke gevoelens, hebben de deelnemers gewezen op het feit dat, wanneer men van enquêtes wil gebruikmaken, het noodzakelijk was dat te doen met behulp van een werkgroep met daarin vertegenwoordigers van de mensen in armoede. De nadruk werd gelegd op de enquêtes. Maar algemeen gesteld blijkt het verzamelen, het gebruiken en het interpreteren van gegevens betreffende armoede delicaat te zijn, waar ze ook vandaan komen. Zowel het opstellen van indicatoren als het gebruik ervan vergen een grote voorzichtigheid opdat men, zowel voor wat betreft de manier waarop over armoede wordt gepraat als voor de wijze waarop het armoedebeleid wordt geëvalueerd, de voeling met de realiteit zoals door de mensen in armoede beleefd, garandeert. Het trefwoord dat door een afgevaardigde van een administratie werd gebruikt was ‘waakzaamheid’ en dit woord werd nadien door de andere deelnemers weerhouden”</i>.</p> <p>Participatie aan de meting van armoede en sociale uitsluiting moet zich uiten in een betrokkenheid in de verschillende fasen van een onderzoeksproces:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omschrijving van armoede – en concreter de onderzoeksvraag – en de keuze van indicatoren; - De vormgeving van de bevraging; - De interpretatie van de onderzoeksresultaten. <p>Er zijn verschillende mogelijkheden om deze participatie concreet te maken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meer aandacht en middelen voor participatief en actie-onderzoek, waarin mensen in armoede niet louter object van onderzoek zijn maar mede-actor; - Systematische aandacht voor de betrokkenheid van de verschillende actoren in de begeleiding van een onderzoeksproject;

--	--

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Gezin - Preventief begeleiden
Vaststelling	<p>Om als gezin te kunnen bestaan, moeten bepaalde voorwaarden vervuld zijn. Ondersteuning bij de opvoeding van de kinderen zal nooit het gebrek aan inkomen, een ongezonde woning, een slechte job of zelfs werkloosheid kunnen ondervangen. Toch kan hulp die tegemoetkomt aan de verwachtingen van de ouders en de kinderen bijdragen tot de bescherming van het gezin, basisstructuur voor de ontwikkeling van persoonlijkheid en socialisering. Er bestaan heel wat diensten, in het bijzonder georganiseerd door de gemeenschappen. Maar ondanks dat stellen de diensten die met ouders en kinderen in contact komen op het moment dat deze hun situatie sterk verslechterd is vast dat ze nog nooit contact hebben gehad met een of andere organisatie die verondersteld worden hen te helpen. Talrijke ouders vertellen dat ze zich niet tot een dienst wenden wanneer ze in de problemen zitten; ze stellen een dergelijk initiatief zo lang mogelijk uit. Ze voegen daar aan toe dat ze aarzelen om aan kennissen aan te raden toe te stappen naar de hulpverleners.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Respecteren en aanmoedigen van spontane solidariteit: gezinnen aanvaarden spontane initiatieven vanuit hun onmiddellijke omgeving veel beter dan inmenging van buitenaf, omdat die hen de controle over hun situatie niet uit handen nemen, ze zijn minder bedreigend dan een professionele interventie. - Preventief begeleiden: dit voorstel kan op verschillende manieren geconcretiseerd worden. <ul style="list-style-type: none"> - <i>De diensten de middelen geven om ook de meest uitgesloten gezinnen te bereiken:</i> ouders en kinderen die op eigen initiatief geen beroep doen op een dienst toch in staat stellen de ondersteuning te genieten die dergelijke dienst biedt is een noodzakelijke maar delicate stap. Proactief werken vereist dat er personeel beschikbaar is dat gezinnen in hun eigen omgeving kan gaan opzoeken en dat de nodige tijd kan nemen om het te ontmoeten. Het veronderstelt eveneens opleiding in begeleiding van kwetsbare bevolkingsgroepen, opdat die begeleiding emancipatorisch zou zijn en niet zou afglijden naar controle. - <i>De diensten ontwikkelen die ouders en kinderen het best aanvaarden:</i> ouders en kinderen appreciëren het meest de diensten die zonder mandaat ageren: men denkt dat zij meer garanties bieden omdat ze aan iemand rekenschap moeten afleggen. Op die manier kunnen de gezinnen hun situatie meester blijven. Maar die diensten kampen met een gebrek

aan middelen en bestaan ook niet overal. Er zijn op dit ogenblik bijvoorbeeld lange wachtlijsten voor thuisbegeleiding zonder mandaat. Tijdens die wachttijd worden de moeilijkheden waarmee de gezinnen worstelen steeds omvangrijker en steeds talrijker.

- **De hulpaanvragen vanuit de gezinnen zelf aanmoedigen:** in een eerste fase zouden de praktijken van de diensten door de gemeenschappen georganiseerd, die door de begunstigden ervan als positief worden ervaren geïnventariseerd worden, met de bedoeling om die binnen de sector bekend te maken en te zien in welke mate ze kunnen worden veralgemeend. Dergelijke inventaris zou ook kunnen bijdragen tot de door de begunstigden gewenste harmonisering van de praktijken, omdat zij wegens de grote verscheidenheid aan houdingen van de beroepskrachten zich daar niet altijd in terugvinden en de indruk krijgen dat ze op een willekeurige manier worden behandeld.

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Gezin - Bijzondere jeugdbijstand
Vaststelling	De geest en de letter van de decreten met betrekking tot bijzondere jeugdbijstand wordt, in de drie gemeenschappen, door de betrokken gezinnen gewaardeerd omdat ze een plaats voor de ouders voorzien binnen het hulpproces en omdat ze de plaatsing van kinderen als een uitzonderlijke en in de tijd beperkte maatregel beschouwen. Maar de toepassing van die teksten blijft moeilijk. Dat kan door verschillende redenen verklaard worden: de wijze waarop de diensten voor bijzondere jeugdzorg door zowel intervenanten van andere sectoren als begunstigten gepercipieerd worden, bijvoorbeeld, maar ook het tijdsgebrek van de professionals.
Voorstellen	<p>De toepassing verbeteren van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand. Concreet betekent dit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>de rol van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg bekendmaken bij de andere intervenanten en de begunstigten:</i> de beroepskrachten van de bijzondere jeugdzorg stellen vast dat hun opdracht buiten de sector slecht gekend is. Sommige hulpdiensten denken dat het CBJ zich bezig houdt met controle; zij verwijzen de personen dus niet op een adequate manier naar het CBJ. Dit gebrek aan kennis helpt de idee te verspreiden dat de dienst veeleer een bedreiging dan een ondersteuning vormt voor de gezinnen. Het eerste contact met de bijzondere jeugdzorg verloopt dan ook soms moeilijk. - <i>het imago van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg en hun begunstigten verbeteren:</i> één van de eerste taken van de CBJ's is de mensen doorwijzen naar de gepaste diensten, naar de professionals zeggen dikwijls te twifelen: komt die inmenging het gezin wel altijd ten goede? Mensen die te maken hebben met een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg worden, alleen al door dat feit op zich, vaak beschouwd als mensen die problemen hebben en die er dreigen te veroorzaken. Soms evalueert een sociale huisvestingsmaatschappij de aanvraag van een bepaald gezin negatief omdat het in contact staat met een CBJ. - <i>de beroepskrachten de tijd geven om te werken met de ouders en de jongeren:</i> de gezinnen in de loop van heel het hulpproces de plaats geven die de wetgeving hen toekent: dat betekent brieven schrijven in een begrijpelijke taal in plaats van standaardbrieven op te sturen, dat betekent luisteren naar de gezinnen alvorens een oplossing te zoeken, op het terrein gaan, indien dat wenselijk is de ouders en de kinderen bij hen thuis gaan opzoeken, verslagen schrijven die rekening houden met de verschillende standpunten... De beroepskrachten zeggen dat ze

	<p>niet over voldoende tijd beschikken om al die taken te vervullen. Gegeven de recente hervorming van de wet betreffende de jeugdbescherming, wordt aan de drie gemeenschappen gevraagd om de impact ervan te onderzoeken op de sector van de jeugdbijstand. Beide sectoren zijn in feite sterk met elkaar verbonden.</p>
--	---

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Gezin - Plaatsing van kinderen
Vaststelling	<p>Kinderen plaatsen is een ernstige maatregel, die slechts kan worden genomen indien alle andere middelen uitgeput zijn. Ook vandaag is de plaatsing van kinderen te vaak gekoppeld aan de armoede waarin hun gezin leeft, terwijl de positieve effecten van dergelijke maatregel op de toekomst van het kind geenszins bewezen zijn. De betrokken gezinnen zijn terzake expliciet; ze hebben het over een 'ontworteling' die op lange termijn schadelijk is voor het kind. Indien plaatsing ondanks alles toch noodzakelijk blijft, dringt een doorgedreven ondersteuning van de ouders zich op.</p>
Voorstellen	<p>Ondersteunen van het gezin bij plaatsing van kinderen: deze verzuchting van de verenigingen waar armen het woord nemen, blijft tot vandaag even sterk leven. De ondersteuning kan verschillende vormen aannemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - duidelijkheid over de reden tot plaatsing: indien dat niet gebeurt, kunnen noch de beroepskrachten noch de gezinnen een project uitwerken. - de nodige voorwaarden creëren om de relatie tussen ouders en kinderen in stand te houden: <ul style="list-style-type: none"> - de afstand tussen de verblijfplaats van het kind en het gezin beperken behalve in geval van een gemotiveerd en gespecialiseerd tegenadvies; beide plaatsen moeten bereikbaar zijn met het openbaar vervoer. - de contactfaciliteiten en bezoekmogelijkheden uitbreiden voor heel de oorspronkelijke omgeving van het kind in de mate dat het kind zelf en zijn ouders dat wensen. Het kind moet een kennissennetwerk kunnen behouden waarop het, zodra de instelling of het pleeggezin verlaat, zoveel mogelijk kan terugvallen; zolang er een kans blijft bestaan op terugkeer binnen het gezin, moet men de drang om terug te keren blijven aanwakkeren. - dien er meerdere broers en zussen worden geplaatst, moet in de mate van het mogelijk geprobeerd worden om hen samen te laten opgroeien. - begeleiding bij de terugkeer van het kind, in het bijzonder na langdurig plaatsing, om terug te leren samenleven. <p>De financiële draagkracht van de ouders gedurende de plaatsing van één of meerdere van hun kinderen handhaven: het kind, al is het geplaatst, betekent een kost voor de ouders. De evaluatie van de wettelijke schikking waardoor de kinderbijslag aan ouders, van wie het kind in een pleeggezin verblijft, gedeeltelijk kan worden</p>

	<p>verleend onder de vorm van een forfaitair bedrag blijft nodig. Ook het effectieve gebruik van de mogelijkheid van de gemeenschappen om deze bedragen terug te vorderen, dient te worden geëvalueerd. Hetzelfde geldt voor het voorstel om dit forfaitaire bedrag ook uit te keren aan ouders die over gewaarborgde gezinsbijslag beschikken op het moment van plaatsing.</p>
--	---

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Gezin - Kinderopvang
Vaststelling	De effectieve opvangmogelijkheden voor kinderen variëren aanzienlijk naargelang het sociaal statuut. De beschikbare plaatsen in de onthaalstructuren (en de vraag overschrijdt ruimschoots het aanbod) worden prioritair ingevuld door kinderen van ouders die werken. De vrijgemaakte budgetten om het aanbod te verhogen getuigen van dezelfde prioriteit. Door het gebrek aan plaatsen wordt er te weinig tegemoetgekomen aan de vraag van andere ouders die hun kinderen zouden willen laten opvangen (vorming, verhuis, bezoek bij de dokter...), temeer omdat het sociale netwerk van gezinnen in armoede kwetsbaar is.
Voorstellen	<p>Om kinderopvang als steun voor het gezin, en niet alleen in functie van werkende ouders te benaderen, wordt gevraagd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de regels herzien voor de financiering van opvanginitiatieven die in het bijzonder een kwetsbaar publiek beogen: deze structuren ondervinden ontzettend veel moeilijkheden om hun werking gefinancierd te krijgen, werking die aangepast is aan de niet altijd rechtlijnige trajecten van gezinnen in armoede, terwijl de subsidies gefinancierd uitermate gesegmenteerd zijn. - De inschrijvingsformaliteiten zoveel mogelijk vereenvoudigen: gezinnen die in betere omstandigheden leven vervullen die formaliteiten sneller, waardoor zij makkelijker toegang krijgen tot structuren die voor iedereen openstaan, en dat ten nadele van ouders en gezinnen uit minder bevoorrechte milieus. - Gelegenheidsopvang ontwikkelen waarbij gewaakt wordt over de kwaliteit van de opvang, dewelke is verbonden aan de kwaliteit van de tewerkstelling van de beroepskrachten en in het bijzonder aan hun opleiding : deze heel soepele opvangplaatsen, die reeds bestaan in de schoot van crèches, zouden onmiddellijk kunnen inspelen op gerichte vragen voor korte duur. Ouders uit minder bevoorrechte milieus verliezen soms in meer of mindere mate de controle over hun toestand en kunnen hun aanvragen niet altijd plannen: ze moeten vaak en snel verhuizen, moeten vele stappen ondernemen en bewijzen aandragen om rechten te verkrijgen die verbonden zijn aan een inkomensvoorwaarde, moeten zich overhaast verzorgen omdat ze niet de middelen hebben om dat vroeger te doen...

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Onderwijs - Relatie tussen ouders in armoede en de onderwijswereld
Vaststelling	<p>De relatie tussen ouders die in armoede leven, en de onderwijswereld werd als voornaamste struikelblok gezien. Of het nu gaat over de moeilijke participatie in overlegorganen, het sturen van kinderen naar het kleuteronderwijs, het ongemakkelijke inschrijvingsmoment of de positie van ouders wier kind naar het buitengewoon onderwijs verwezen wordt... het is duidelijk dat er nog steeds een diepe kloof gaapt tussen de onderwijsinstellingen en de gezinnen in armoede. Nu schuiven scholen nog te vaak hun eigen model als referentie naar voor.</p> <p>Scholen en gezinnen zijn complementair, maar hebben een andere rol. Daarom dienen leerkrachten geholpen te worden om in te zien dat niet alle gezinnen hetzelfde zijn als hun gezin. De eerste ontmoeting tussen het gezin en de school is daarbij van doorslaggevend belang. Het inschrijvingsmoment is dus meer dan een louter administratieve stap. Het is het eerste formele contact tussen de school en de ouders. Bovendien worden er essentiële zaken besproken zoals het schoolreglement en de kosten die in de loop van het schooljaar betaald moeten worden. Daarom is het erg belangrijk dat er op dat ogenblik op een heldere en respectvolle manier gecommuniceerd wordt. Om de relatie tussen het onderwijs en de ouders in armoede te verbeteren, is werken met personen die een brugfunctie tussen beide partners vervullen. Deze begeleiding door derden neemt de verantwoordelijkheid van de leerkrachten echter niet weg.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - In elke school op een structurele manier nadenken over de reden waarom sommige leerlingen niet slagen. Het pedagogisch, didactisch en communicatiebeleid herbekijken en indien hierin een oorzaak van sociale uitsluiting ligt, bijsturen. <p>Veel van de moeilijkheden vloeien voort uit de afstand die er bestaat tussen de gezinnen in armoede en de onderwijswereld die nog steeds op de leest van de middenklasse geschoeid is.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een opleiding over omgaan met diversiteit inrichten voor personen die leerlingen inschrijven. Dit moet hen in staat stellen om op een heldere en open manier met ouders in armoede te communiceren. <p>Het inschrijvingsmoment is het eerste formele contact van ouders met de school en het is dus essentieel dat dit goed verloopt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voldoende middelen vrijmaken zodat personen die op professionele wijze de relatie tussen de ouders en de scholen

	<p>willen verbeteren, dit op een structurele manier kunnen doen.</p> <p>Om beter met de ouders te communiceren, is het niet enkel nodig om opleidingen te voorzien voor de leerkrachten en het administratief personeel, maar ook om op een structurele manier na te denken over maatregelen die genomen moeten worden om het dagelijks functioneren van de onderwijsinstelling te verbeteren (bv. ervoor zorgen dat de contacten tussen leerkrachten en ouders vanzelfsprekend worden; het voor ouders mogelijk maken om grote schoolkosten in schijven te betalen).</p>
--	--

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Onderwijs – Inschrijving
Vaststelling	<p>Ideaal gezien zouden gezinnen hun kinderen moeten kunnen inschrijven in de school van hun keuze. Maar in de praktijk is gebleken dat bepaalde scholen selectiepraktijken ontwikkelen tijdens de inschrijving. Op die manier worden bepaalde leerlingen min of meer afgeraden om zich in te schrijven in bepaalde onderwijsinstellingen omdat er verondersteld wordt dat ze niet zullen kunnen beantwoorden aan alle gestelde voorwaarden (bijvoorbeeld pedagogisch of financieel).</p> <p>De voorbije jaren werden maatregelen genomen om de inschrijvingsprocedures te regelen. Hoewel deze regelgevingen in de goede richting gaan, roepen sommige bepalingen vragen op en veronderstellen ze een evaluatie.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - De effecten van de recente maatregelen die als doel hadden het inschrijvingsrecht te versterken, evalueren en hierbij alle actoren betrekken, inclusief de gezinnen. - Ervoor zorgen de vrije schoolkeuze voor iedereen gerealiseerd wordt, ook voor kinderen uit maatschappelijk kwetsbare groepen. - Een opleiding over omgaan met diversiteit inrichten voor personen die leerlingen inschrijven. Dit moet hen in staat stellen om op een heldere en open manier met ouders in armoede te communiceren. <p>Het inschrijvingsmoment is het eerste formele contact van ouders met de school en het is dus essentieel dat dit goed verloopt.</p>

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Onderwijs – Oriëntatie in de schoolloopbaan
Vaststelling	<p>Leerlingen uit lagere sociale milieus lopen gedurende hun gehele schoolloopbaan meer achterstand op. Ze komen, al dan niet via het waternetstelsel, vaker terecht in het technisch en vooral in het beroepsonderwijs. Ze worden ook sneller doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs en verlaten vaker de middelbare school zonder diploma of getuigschrift. Zowel schoolse vertraging als studieoriëntering in het secundair onderwijs zijn dus sterk sociaal bepaald.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Ook in het basisonderwijs meer aandacht en waardering geven aan technische en handvaardigheidsvakken. Door dit soort vakken al in het basisonderwijs te geven, kan er op jonge leeftijd interesse gewekt worden voor technische richtingen en wordt de latere keuze voor het technisch en beroepsonderwijs meer een positieve keuze. - Accumulatie van achterstanden voorkomen door meer binnenklasdifferentiatie. Door deze binnenklasdifferentiatie wordt er ingespeeld op de verschillen tussen leerlingen in één klas, door te variëren in didactische werkvorm, didactisch materiaal, tempo, moment waarop de leerstof verwerkt wordt en moeilijkheidsgraad. - De oriëntatiekeuze uitstellen en de klassen meer heterogeen samenstellen door leerlingen langer een gemeenschappelijke stam van vakken te laten volgen. Heterogene klassen hebben als voordeel dat de zwakkere leerlingen zich optrekken aan de andere kinderen in de groep. Doordat de sterkere leerlingen de leerstof aan hun collega's uitleggen, kennen ze het zelf beter. - Verminderen van overstap naar het Buitengewoon Onderwijs (BuO) en erkennen van het inclusief onderwijs Meer nascholing voor het pedagogisch personeel en strengere regels inzake verwijzingen zijn nodig, al kan de oriëntering naar het BuO kan niet enkel op conto van directies en CPMS of CLB geschreven worden. Leerlingen en ouders kiezen eveneens voor het BuO omdat het een basisomkadering biedt die in het gewoon onderwijs achterwege blijft.

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Onderwijs – Onderwijskosten
Vaststelling	Onderzoek wijst uit dat voor veel gezinnen in armoede het onderwijs is nog steeds een erg dure aangelegenheid. Dit is een oud zeer dat een heel negatieve invloed kan hebben op de schoolse prestaties van kinderen in armoede. De voorbije twee jaar hebben de verschillende overheden wel maatregelen getroffen. Toch blijkt uit het overleg dat er nog steeds kosten bestaan die zo hoog zijn dat ze tot uitsluiting van de armste leerlingen leiden.
Voorstellen	Ervoor zorgen dat het onderwijs volledig kosteloos wordt. Hoewel er al maatregelen genomen zijn, blijven er op dit vlak toch nog moeilijkheden. Er wordt daarom aan de bevoegde overheden gevraagd om verdere inspanningen te doen om het onderwijs volledig kosteloos te maken

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Onderwijs – Opleiding en nascholing van leerkrachten
Vaststelling	<p>Wat de lerarenopleiding betreft, lijkt een aanpassing van cursusinhoud noodzakelijk: omgaan met diversiteit moet op een structurele manier aan de studenten worden bijgebracht.</p> <p>Tijdens de opleiding, bijzondere aandacht te schenken aan vier specifieke elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ten eerste wordt erop aangedrongen dat leerkrachten leren om systematisch hun rol te evalueren, in het bijzonder wanneer kinderen in hun klas niet slagen. - Daarnaast is het erg belangrijk om aandachtig te zijn voor kinderen die in armoede leven. Het slecht functioneren in de klas heeft vaak te maken met de sociale situatie van de familie van het kind. - Vervolgens wordt er gevraagd dat leerkrachten hun individuele leerlingen op een gedifferentieerde wijze benaderen, naar gelang de individuele pedagogische behoefte van elke jongere. - Ten slotte is er de communicatie met de ouders. In gesprekken met hen moeten leerkrachten oordelen proberen te vermijden over gezinnen die anders functioneren dan hun gezin.
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - De lerarenopleiding bijsturen zodat omgaan met diversiteit op een structurele manier wordt bijgebracht. Enkele cursussen volstaan hier niet. Een transversale aanpak dringt zich op. - Leerkrachten permanente vorming aanbieden. Die vorming zou hen een reflexieve houding ten opzichte van hun beroep kunnen bijbrengen en hun gevoeligheid voor diversiteit stimuleren. Om een echt effect te hebben, moet deze vorming binnen de arbeidstijd gevolgd kunnen worden.

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Onderwijs – Deelname aan het kleuteronderwijs
Vaststelling	<p>Onderwijsachterstand heeft heel vaak hier zijn wortels en de schade die op dit niveau opgelopen wordt, is later moeilijk te herstellen. In de kleuterklas wordt er immers meer dan alleen gespeeld. De kinderen pikken er een heel aantal vaardigheden op in verband met hun rol als leerling. Die hebben ze in hun hele verdere onderwijs carrière nodig. Bovendien helpt de kleuterschool hen bij de ontwikkeling van hun taalgebruik.</p> <p>Bij het voeren van sensibiliseringscampagnes is het noodzakelijk dat net de ouders van kinderen die nu nog niet participeren, bereikt worden. Dit is vaak niet het geval en daarom falen zulke campagnes in hun opzet. Daarom moet er onderzocht worden hoe deze doelgroep het best bereikt kan worden. Verschillende kanalen moeten gebruikt worden. Dit kan informeel gebeuren via persoonlijke relaties, zoals de burens, maar ook via professionals die met jonge kinderen en hun ouders in contact komen. Samenwerking met welzijnsorganisaties als Kind & Gezin en l'Office de la Naissance et de l'Enfance is daar een voorbeeld van, maar ook de OCMW's, wijkorganisaties... hebben een rol te spelen. Hierbij moeten er twee elementen voor ogen gehouden worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zulke campagnes zullen enkel efficiënt zijn als ze tot doel hebben de ouders te tonen dat de kleuterschool belangrijk is voor hun kinderen. Ouders moeten hun kinderen naar de kleuterschool brengen omdat ze het nut ervan inzien, niet omdat een autoriteit het hen oplegt. - Sensibiliseringscampagnes mogen niet tot culpabilisering leiden. Ouders die hun kleuters niet naar school brengen, zijn daarom geen slechte ouders.
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Nagaan of sensibiliseringscampagnes de doelgroep wel voldoende bereiken. Sensibiliseringsacties moeten de ouders bereiken waarvan de kinderen nog niet naar de kleuterschool gaan. Zulke campagnes missen echter vaak hun doel omdat ze de sociaal kwetsbare groepen vaak niet bereiken. Daarom moeten er nagedacht worden op welke manier deze mensen wel bereikt kunnen worden. - Erop toezien dat sensibiliseringscampagnes niet tot culpabilisering leiden. Dergelijke campagnes zullen enkel efficiënt zijn als ze tot doel hebben de ouders te tonen dat de kleuterschool belangrijk is voor hun kinderen. Ouders moeten hun kinderen naar de

	<p>kleuterschool brengen omdat ze er het nut van inzien, niet omdat een autoriteit het hen oplegt. Daarbij moet in het achterhoofd gehouden worden dat ouders die hun kleuters niet naar school brengen daarom geen slechte ouders zijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ervoor zorgen dat kleuterscholen de nodige tijd en de nodige middelen investeren in de contacten met de ouders, in het bijzonder bij de eerste ontmoeting. <p>Tijdens dit contactmoment krijgen de ouders de nodige informatie. De school luistert ook naar hun vragen en bekommernissen. Als ouders uit kansengroepen zich op deze eerste ontmoeting welkom voelen, kan hen op een open manier het belang van deelname aan het kleuteronderwijs duidelijk gemaakt worden.</p>
--	--

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Onderwijs – Participatie in overlegorganen
Vaststelling	<p>Ook in het onderwijs is het belangrijk dat mensen in armoede een stem hebben zodat ze kunnen meedenken en meedoen. In dit stuk richten we ons specifiek op participatie in overlegorganen. Er stellen zich op dit terrein nog heel wat problemen, zowel in beleidsorganen als ouderverenigingen. De deelname van ouders aan het debat zorgt er echter voor dat maatregelen beter begrepen worden en meer legitimiteit krijgen. Aan Vlaamse kant, mensen in armoede zich niet altijd thuis voelen in de lokale overlegplatforms. Ze zijn er dan ook zwak vertegenwoordigd. Aan Franstalige zijde waren tijdens het overleg dezelfde klachten te horen over de Conseils de Participation.</p> <p>Wanneer ouders in armoede hun weg naar deze organen vinden, blijkt effectieve participatie erg moeilijk is. De onderwerpen die er behandeld worden en het taalgebruik met veel technische termen dat er gehanteerd wordt, maken dat het voor ouders uit kansengroepen erg moeilijk is om hun stem te laten horen in deze overlegorganen. De deelnemers aan het overleg pleiten er daarom voor dat overlegorganen hier aandacht voor zouden hebben. Om een echte participatie te stimuleren, zouden de onderwerpen die er besproken worden over meer moeten gaan dan louter over de schooltechnische zaken (als bv. de organisatie van de schoolkantine). Ook de inhoud en de invulling van het pedagogisch project zou een onderwerp moeten zijn. Dit moet gebeuren in een taal die ook voor de ouders in armoede begrijpbaar is.</p> <p>Een manier om de ouders te ondersteunen die willen participeren in de overlegorganen is hen helpen de vergaderingen voor te bereiden via de terreinorganisaties die dicht bij de door hen beleefde situaties staan.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - De participatie van ouders aan alle dimensies van het onderwijs voor ogen houden en niet enkel de deelname aan de formele overlegorganen. - De verschillende overlegorganen die onder andere tot doel hebben de gezinnen dicht bij de school en bij andere sociale en pedagogische actoren te brengen, beter bekend maken (bv. de conseils de participation, de lokale overlegplatforms). - De thema's die in overlegorganen besproken worden, breder maken dan louter het technische onderwijsbeleid, dit in een taal die ook voor de ouders in armoede begrijpbaar is.

	<ul style="list-style-type: none"> - Verenigingen en organisaties die mensen in armoede ondersteunen bij hun deelname aan overlegorganen, op een structurele manier financieren. - Het taalgebruik in officiële overlegorganen duidelijker en meer verstaanbaar maken voor iedereen. De verenigingen hierbij betrekken.
--	--

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Onderwijs – Sociale segregatie
Vaststelling	<p>Zowel in de Franse als Vlaamse Gemeenschap blijft er een enorm verschil bestaan in de leerlingenpopulaties van de verschillende onderwijsinstellingen. Sommige scholen streven ernaar om zoveel mogelijk goede leerlingen uit de betere sociale milieus aan te trekken met als gevolg dat andere scholen de leerlingen die het moeilijker hebben, moeten opvangen. Het is situatie van quasimarkt in de onderwijssector die hiervoor verantwoordelijk is.</p> <p>Tot nu toe hebben de overheden vooral maatregelen voorzien die de manier van financiering van de scholen veranderen door deze meer afhankelijk te maken van de socio-economische kenmerken van de leerlingen. Nochtans kunnen deze maatregelen perverse effecten hebben. In de Franse Gemeenschap stigmatiseert het systeem van positieve discriminatie de scholen die ervan genieten. In de Vlaamse Gemeenschap worden vragen gesteld bij het nieuwe financieringssysteem, gebaseerd op de socio-economische kenmerken van de leerlingen, op het vlak van het respect voor de privacy aangezien het het verzamelen van individuele gegevens veronderstelt via een vragenlijst op naam, die doorgegeven wordt aan de administratie via de scholen.</p> <p>Financiële maatregelen alleen zullen de problematiek van de sociale segregatie op de schoolmarkt niet oplossen. Scholen zouden ook een cultuur moeten aankweken die erop gericht is om een zo breed mogelijke mix van leerlingen aan te trekken. De deelnemers beseffen dat de school niet in staat is om de ongelijkheid die er in de samenleving bestaat, recht te trekken, maar ze verwachten wel dat het onderwijs de zaak niet nog erger maakt. In dat opzicht bestaan er nu nog te veel mechanismen die, al dan niet bewust, gebruikt worden om kinderen uit arme gezinnen uit te sluiten.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Erop toezien dat initiatieven die genomen worden om de sociale segregatie te bestrijden, niet tot stigmatisering van bepaalde scholen en de gezinnen in armoede leiden. - Scholen een doordacht huiswerkbeleid laten voeren dat niet tot sociale uitsluiting leidt. <p>Naast de segregatie die uit de marktwerking in het onderwijslandschap voortvloeit, bestaan er ook binnen de school een aantal mechanismen die tot sociale uitsluiting leiden. Huiswerk is er daar één van. Aangezien kinderen uit arme gezinnen dit niet altijd in de ideale omstandigheden kunnen maken en hun ouders</p>

	niet de mogelijkheden hebben om hen hiermee te helpen, scoren zij hier minder goed op dan andere leerlingen. Scholen en leerkrachten moeten dit in het achterhoofd houden wanneer ze de inhoud en de hoeveelheid huistaken bepalen die ze hun leerlingen meegeven.
--	--

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Cultuur – Drempels ten aanzien van het cultuuraanbod
Vaststelling	Verschillende factoren blijven de toegang tot cultuur belemmeren (toegang tot de productie en verspreiding van het artistieke aanbod: voorstellingen, musea, tentoonstellingen, concerten, diverse culturele manifestaties). Naast de financiële drempel zijn er ook praktische beperkingen (een gebrek aan informatie, mobiliteit, kinderopvang, enzovoort) en psychologische en sociale drempels.
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - sensibiliseren en responsabiliseren van de culturele sector tot openheid naar elk publiek: de culturele sector moet alle bevolkingsgroepen, in al hun (culturele, sociale...) diversiteit, ontvangen. Dit vergt een kennis van het terrein, en een dialoog met vertegenwoordigers van de verschillende groepen in die bevolking. Maar om de culturele actoren mogelijk te maken dit doel te bereiken, is het nodig dat hun opdracht duidelijk is en moeten ze de nodige middelen (opleiding, financiële middelen, ...) krijgen. Daarnaast moeten de contacten tussen de sociale en culturele sector worden bevorderd. - aangepaste en toegankelijke informatie: de bestaande informatiemiddelen schieten vaak tekort op het vlak van begrijpbaarheid, leesbaarheid, beschikbaarheid (zie bijvoorbeeld het stijgend belang van toegang te hebben tot internet om informatie te verkrijgen). Een ondersteuning door de Gemeenschap van de verschillende cultuurinstellingen en -initiatieven op het vlak van informatie en communicatie kan ongetwijfeld stimulerend werken. De media worden heel vaak genoemd als een belangrijke actor, voor sensibilisering en bekendmaking van initiatieven. - de financiële drempels overwinnen: de voorbije jaren zijn een aantal initiatieven op de verschillende niveaus (lokaal, gemeenschap, federaal) ontstaan om de toegang tot cultuur te verbeteren. Deze maatregelen hebben zeker meer kansen geboden inzake toegang tot cultuurinitiatieven, maar kennen toch een aantal kritieken: ondoorzichtigheid van de verschillende systemen, risico op stigmatisering, een te lage tegemoetkoming in de prijzen, een slechte geografische spreiding (niet in alle gemeenten kunnen mensen genieten van een kortingssysteem), een beperkte keuze inzake aanbod. Volgende principes worden vanuit het terrein naar voor geschoven: een kortingssysteem waarbij vooral geen stigmatisering in de hand wordt gewerkt, een systeem dat een grote keuzevrijheid toelaat (ook films,

	<p>musicals, enzovoort), een duidelijk en doorzichtig systeem dat op gemeenschapsniveau wordt georganiseerd en dus zowel in stedelijk als plattelandsgebied wordt toegepast.</p> <ul style="list-style-type: none"> - erkennen en ontwikkelen van de begeleiding: de ervaring leert dat de participatie van mensen in armoede aan de bestaande cultuurinitiatieven evenredig is met de actieve toeleiding die op het terrein gebeurt. Heel wat socio-culturele organisaties en verenigingen waar armen het woord nemen realiseren in de praktijk dit toeleidingswerk, maar voelen zich daar heel weinig in gewaardeerd en gesteund. Naar de mensen stappen, naar hen luisteren, hun vertrouwen winnen, ze voorbereiden, ze motiveren en fysiek begeleiden; het kost allemaal tijd, maar het is wel noodzakelijk als je de meest kwetsbare groepen wilt bereiken. De laatste jaren worden meer en meer culturele instellingen gesensibiliseerd en ontstaan er initiatieven om specifieke doelgroepen te ontvangen. Deze projecten moeten aan een groeiende vraag voldoen, vooral wat de begeleiding en toeleiding van mensen in armoede betreft. Maar ook al lukt het soms om middelen te vinden om bezoekers gratis toegang te bieden, toch zijn er jammer genoeg bijna nooit middelen om personeel te betalen. Dergelijke initiatieven vragen om extra middelen, maar omdat deze federale instellingen (bijvoorbeeld 'Sesam, museum open u' in de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België ; 'Een brug tussen Twee Werelden' in de Munt) niet kunnen rekenen op een financiering voor het begeleidingsluik (omdat de bevoegdheden zijn verdeeld) blijven die middelen beperkt. Een bijkomende ondersteuning moet de toeleidingsopdracht honoreren en versterken.
--	---

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Cultuur - Initiatieven van cultuurparticipatie
Vaststelling	<p>Deelnemen aan artistieke activiteiten is een manier om je uit te drukken en te veranderen; het is een echte verrijking voor mensen die worden uitgesloten. Participatie heeft invloed op de persoonlijke ontwikkeling en versterkt de sociale banden. Het is een essentiële hefboom die mee voor integratie en preventie zorgt en die een aanvulling betekent op de traditionele kanalen, zoals werk en opleiding. Het houdt rekening met de kwaliteiten, het potentieel en de interesses van mensen, veel meer dan met hun tekortkomingen en problemen. Maar dit soort van initiatieven heeft vaak te lijden onder een gebrek aan erkenning door zowel de beleidsmakers als de actoren op het terrein, ongeacht of ze nu uitgaan van de culturele dan wel van de sociale sector. En ook de beschikbare middelen zijn meestal onvoldoende.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Aanmoedigen van de samenwerking tussen de culturele en sociale sector, op het terrein en in het beleid - De concepten en opdrachten met betrekking tot cultuurparticipatie verduidelijken <p>Om de verschillen (tussen elite- en populaire kunst, tussen kunstwerken en socio-cultureel werk, tussen kunstenaar en amateur, ...) weg te werken en het werk van elkeen te kunnen erkennen, moeten de concepten, de inzet en de doelstellingen duidelijk worden gedefinieerd.</p> <p>Om spanningen, concurrentie of misverstanden te voorkomen, is het ook essentieel dat de opdrachten en de rol van elke betrokkene opnieuw worden gedefinieerd.</p>

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Vorming - Nascholing
Vaststelling	Beroepskrachten in contact met mensen in armoede vragen om beter uitgerust te zijn om armoede te helpen bestrijden. Omdat armoede multi-pele gezichten vertoont en omdat de wetgeving en de maatregelen snel evolueren, is een regelmatige nascholing vereist om deskundig te kunnen blijven en de kwaliteit van de dienstverlening te kunnen garanderen.
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Vorming stimuleren en middelen voor vorming garanderen Nascholing kan gestimuleerd worden via het toekennen van accreditatiepunten, via het stimuleren van leeromgeving ('het leren van elkaar', peter-meterschap, interventies,...), door de vorming in de missie in te schrijven, door de hiërarchische overheid erbij te betrekken... Financiële middelen moeten uitgetrokken worden voor nascholing. Ook moeten beroepskrachten over tijd beschikken om nascholing te kunnen volgen. Zo sluiten leerkrachten, maatschappelijk werkers,... dikwijls op moeilijkheden wanneer ze een opleiding willen volgen, meer bepaald omdat niemand hen kan vervangen,... De nascholing van het personeel moet geprogrammeerd worden en opgenomen in de programmering van de organisatie. - Onthaalbediende vormen Gelet het belang van het onthaal, het moment van het eerste contact dat bepalend is voor het vervolg van de relatie tussen de gebruikers en de dienst is het belangrijk dat onthaalbedienden op deze post zouden leren hoe ze moeten (re)ageren in de omgang met mensen in armoede en met diversiteit in het algemeen.

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Vorming - basisopleiding
Vaststelling	<p>In de meeste opleidingen is er weinig of geen aandacht voor de leef- en denkwereld van mensen die in armoede leven en voor de socio-economische ongelijkheden. Voor beroepskrachten is het dan ook vaak moeilijk om oog te hebben voor de complexe problematiek waarmee mensen in armoede geconfronteerd worden en om de reacties van deze mensen voldoende te begrijpen. Dit heeft gevolgen voor de kwaliteit van de dienstverlening: diagnoses kunnen verkeerdelijk gesteld worden, adviezen die gegeven worden en maatregelen die genomen worden kunnen ondoeltreffend blijken, hulpverlening kan zelfs sluipend meewerken aan de uitsluiting van de armsten.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Werk maken van de voorstelling omtrent armoede in de basisopleiding moet men aan de studenten de mogelijkheid bieden om hun voorstelling van armoede te ontwikkelen. Tevens moeten bouwstenen aangereikt worden om als professional over een respectvolle houding te kunnen beschikken, zoals ontwikkeling van een luistervaardigheid en communicatieve vaardigheden in het algemeen, geëigende manieren om mensen in armoede te kunnen ondersteunen in hun inspanningen om tegen de armoede te vechten...Men vraagt om voor elke basisopleiding te onderzoeken hoe het werken op deze voorstelling en deze vaardigheden het best kan opgenomen worden in het verplichte curriculum. Een multidisciplinaire aanpak zal zich ongetwijfeld opdringen. - Ervaringsgerichte kennis aanmoedigen Het is gevraagd dat opleidingsinstituten hun studenten aanmoedigen om een stage te lopen in scholen, gezondheidscentra, justitiehuisen, welzijnscentra,... waar ze in contact komen met arme mensen.

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gemeenschappen

Titel	Gezondheid – Preventie
Vaststelling	De preventieve gezondheidszorg (vaccinatie, vroegtijdige opsporing, bevordering van een gezonde omgeving en van gezond gedrag) bereikt zeer moeilijk de mensen die in armoede leven.
Voorstellen	<p>Om de preventie toegankelijker te maken voor iedereen, bestaan er verschillende pistes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - doorgaan met preventie prioritair op kinderen te richten, vanaf zijn prille leeftijd: vóór de geboorte (gezinsplanning, prenatale consultaties), tijdens de zwangerschap en gedurende het schoollopen. De school dient een bevoorrechte plaats voor gezondheids promotie te worden: naast educatieve programma's en campagnes ook ondersteuning van een gezondheidsbevorderend schoolbeleid. Dit veronderstelt voldoende middelen en personeel. Het medisch onderzoek moet een belangrijk aandachtspunt blijven, waarbij vanaf de kleuterschool aandacht gaat naar opsporing en bevordering van de gezondheid, alsook naar bijsturing van gebreken die een negatieve invloed hebben op het schoollopen en naar evaluatie van de geboekte vooruitgang. - gezondheids promotie op buurtniveau ondersteunen: gezondheidsbevorderende projecten op buurtniveau die in een multidisciplinair netwerk en met participatieve werkvormen opgezet worden kunnen een output hebben die veel verder reikt dan het domein van de gezondheid. Ze kunnen bijvoorbeeld leiden tot de opbouw van een sociaal netwerk, het vormen van samenwerkingsverbanden tussen organisaties, het ontstaan van initiatieven op andere terreinen, een leefbaarder klimaat in de buurt, een toename van zelfvertrouwen bij mensen in armoede, ...). Initiatieven als de wijkgezondheidscentra, 'Maisons médicales', ..., die volgens het buurtontwikkelingsmodel werken, moeten meer middelen toegewezen krijgen. - sport promoten: mensen in armoede zouden meer aan recreatieve sportbeoefening moeten doen. Er wordt gevraagd dat de gezondheids promotie op school voldoende aandacht schenkt aan beweging en het beoefenen van sportactiviteiten. Men pleit ook voor sport in de buurt, wat inhoudt: buurtgerichte sportinfrastructuur, een aangepast en betaalbaar sportaanbod, en begeleiding. - preventiemaatregelen evalueren: leefstijlcampagnes (bijvoorbeeld gezonde voeding, regelmatig sporten, ...) riskeren

	<p>de sociale ongelijkheid te versterken wanneer geen maatregelen worden genomen om de armste bevolkingslaag van middelen en mogelijkheden te voorzien. Onderzoek omtrent de determinanten van de gezondheidsongelijkheden en de effectiviteit van preventieve strategieën voor mensen in armoede dient dan ook uitgevoerd te worden en de beleidsaanbevelingen die hieruit resulteren dienen opgevolgd te worden.</p>
--	--

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

De voorstellen met betrekking tot tewerkstelling richten zich ook tot de **Duitstalige Gemeenschap**

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

De voorstellen met betrekking tot tewerkstelling richten zich ook tot de Duitstalige Gemeenschap

Titel	Arbeid – Kwaliteitsvolle begeleiding
Vaststelling	<p>Op het vlak van werkgelegenheid zowel op federaal niveau als in de drie gewesten van het land bijvoorbeeld expliciet de wil aanwezig om de begeleidingsinitiatieven inzake socioprofessionele inschakeling te intensifieren. De verenigingen op het terrein aarden de inspanningen die de jongste jaren geleverd werden om een begeleiding op maat te bieden, met name ten gunste van personen waarvoor acties nodig zijn die zich buiten het domein van de werkgelegenheid situeren. Maar de maatregelen die de 'activering' van werkzoekenden willen aanmoedigen, gaan vaak gepaard met een contractualisering van de hulp, die gerechtvaardigd wordt door het noodzakelijk respect dat dient betoond te worden voor de rechten en plichten van elkeen. Deze evolutie verontrust heel wat verenigingen waar armen het woord nemen en professionals op het terrein. Ze vrezen immers dat de zwakste werkzoekenden, zij die on- of laaggeschoold zijn, het meest gestraft worden door de contractualisering en de controles waarmee die gepaard gaat. Ze hekelen eveneens de ontubbeling van de opvolging van zij die een werkloosheidsuitkering genieten, opvolging die verzekerd wordt door de gewestelijke arbeidsdiensten enerzijds en de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) op het federaal niveau anderzijds. Is het contract dat aan de ene kant wordt ondertekend, coherent met het contract dat aan de andere kant wordt ondertekend?</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Evalueren van de doelstellingen van de begeleiding en de relevantie van het contract, net als eventuele controles en sancties die dat met zich meebrengt. De maatschappelijk werkers worden heen en weer geslingerd tussen enerzijds de ambitie een partnerschap op te bouwen en anderzijds de trend tot contractualisering en controle. Er rijzen vragen over de beroepsethiek en de deontologie van de maatschappelijk werkers. In dit spanningsveld tussen maatschappelijk emancipatorisch werk en controle, individualisering en normalisering lijken de doelstellingen van hun werk vaag, of zelfs tegenstrijdig. De instrumenten die helpen om de informatie tijdens de begeleiding te centraliseren dienen ook te worden geëvalueerd. - Voorstellen van een begeleiding 'op maat', dit wil zeggen rekening houden met ieders situatie en behoeften. - Evalueren van de gevolgen van het activeringsplan voor de

	<p>begeleiding door de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdienst of door derden: sommige vinden dat het plan op dit punt een positief effect kan hebben omdat het de gewestelijke diensten ertoe aanzet hun begeleidingsopdracht beter ter harte te nemen. De meesten menen echter dat het plan het wantrouwen van de begunstigden tegenover die diensten en tegenover derden die opleiding of begeleiding geven, aanwakkert. Het feit dat de werklozen vaak een contract dienen te ondertekenen met de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdienst waarbij de inhoud ervan overlappend kan zijn met het contract in het kader van het activeringsplan, werkt dat wantrouwen in de hand.</p>
--	---

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

De voorstellen met betrekking tot tewerkstelling richten zich ook tot de Duitstalige Gemeenschap

Titel	Arbeid – Autonomie van de werkzoekende
Vaststelling	<p>De kwestie van de begeleiding heeft zich beetje bij beetje naar de voorgrond gedrongen als centrale thematiek van het armoedebestrijdingsbeleid. Zowel verenigingen van gebruikers als professionals op het terrein in eerste instantie wensen dat de begeleiding de betrokken persoon toelaat zijn autonomie daadwerkelijk te bevorderen. De daadwerkelijke betrokkenheid van de gebruikers bevorderen moet een van de fundamenteën zelf zijn van het maatschappelijk werk.</p> <p>De relatie tussen de maatschappelijk werker en de gebruiker wordt gekenmerkt door een voortdurende onderhandeling. Die onderhandeling vormt de rijkdom van het maatschappelijk werk (werken met gezamenlijk bepaalde gemeenschappelijke doelstellingen), maar kan tegelijkertijd net het zwak punt zijn voor de aanvrager die zich stereotype oplossingen ziet opgelegd, die slecht aangepast zijn aan zijn persoonlijke situatie. Ondanks het feit dat verschillende initiatieven werden genomen om de informatie te verbeteren, opdat de werkzoekenden hun rechten beter kennen en weten op welke hulp ze aanspraak kunnen maken, zowel tijdens de bepaling en het doorlopen van het traject als bij de controle op de werkbereidheid (via transmissiebeleid en via beslissingen van de RVA), wordt te weinig rekening gehouden met de eigen keuzes van de werklozen. Nochtans is een voldoende autonomie bij die keuze een cruciaal element bij het welslagen van die trajecten.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - De werkzoekende meer betrekken bij zijn opvolgingsproces, door hem actor te maken van zijn verandering en door hem toegankelijker diensten aan te bieden. - Verderzetten van de inspanning om de werkzoekenden te informeren over de voorzieningen inzake het bestaande aanbod van begeleiding en vorming. - Verbeteren van de toegankelijkheid tot de diensten: de verenigingen waar armen het woord nemen hebben altijd al de aandacht gevestigd op obstakels die verhinderen dat kwetsbare personen toegang hebben tot en een beroep doen op bepaalde diensten. Het gaat daar om een van de essentiële voorwaarden om de potentiële begunstigen toe te laten hun rechten daadwerkelijk te genieten. - Respecteren van de keuzevrijheid van de werkzoekende, zijn beslissingsautonomie en zijn wil. Die vrijheid is essentieel, anders "hebben de mensen de indruk dat hun leven in hun plaats geleid

wordt, dat hun daden er maar weinig toe doen en dat er maar weinig positieve opties zijn”.

- **Verhogen van het aanbod (flexibele en occasionele) kinderopvang;** het is wenselijk in het licht van de nood aan een betere afstemming tussen beroeps- en gezinsleven. Bij de toeleiding van kansengroepen, mag men hun wens tot een betere afstemming op dit vlak, evenals hun nood aan betaalbare kinderopvang niet uit het oog verliezen.

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

De voorstellen met betrekking tot tewerkstelling richten zich ook tot de Duitstalige Gemeenschap

Titel	Arbeid – Aangepaste begeleiding
Vaststelling	<p>Voor bepaalde mensen is het belangrijk dat er eerst en vooral een oplossing wordt gevonden voor concrete sociale problemen die niets met tewerkstelling te maken hebben.</p> <p>Betreffende de begeleiding en de vorming die wordt aangeboden door de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten, werden de inspanningen om elke werkloze een begeleiding op maat voor te stellen in de verschillende gewesten versterkt. Ook de aandacht voor personen die maatregelen nodig hebben op andere sociale domeinen, voor of tijdens hun traject van socio-professionele inschakeling, is opgevoerd. Deze evolutie kreeg in elk geval positieve reacties vanuit het praktijkveld.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Voorstellen van een geïndividualiseerde en lange-termijn begeleiding. De begeleidingsprocedures moeten rekening houden met de persoonlijke problemen van werklozen, wat gesprekken en een inschakelingstraject veronderstelt die voldoende lang en aangepast zijn om er rekening te kunnen mee houden. Heel wat werklozen vinden echter dat er niet genoeg rekening wordt gehouden met hun persoonlijke problemen. Het project 'activering' van het Vlaams Netwerk toont aan dat de meest achtergestelde werkzoekenden zich vanaf het eerste contact al gestigmatiseerd voelen door de begeleidingsinstanties. - Bewaren van de manoeuvreerruimte van de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten. De gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten moeten, ondanks de inspanningen om rekening te houden met andere problemen (dan sociale) die het inschakelingstraject afremmen, het kader van hun akkoord met de RVA respecteren. Heel wat verenigingen vrezen echter dat federaal plan de kwetsbaarheid van de zwakste werklozen doet toenemen. Op basis van de beschikbare kwantitatieve gegevens lijkt het momenteel onmogelijk de exacte impact van dit plan te evalueren. Maar de meeste signalen van het terrein geven aan dat de vrees gegrond is.

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

De voorstellen met betrekking tot tewerkstelling richten zich ook tot de Duitstalige Gemeenschap

Titel	Arbeid – Kwaliteit van arbeid
Vaststelling	De maatregelen die inspelen op de jobzekerheid volgen verder de tendens naar meer tijdelijke arbeidscontracten. De uitzendsector kreeg de laatste jaren een belangrijker plaats bij het tewerkstellen van de zogenaamde kansengroepen. Dat gebeurt door de trajectbegeleiding, of een deel ervan, in toenemende mate uit te besteden aan privé-partners waaronder uitzendbedrijven. Een aantal nieuwe gewestelijke maatregelen die gebruik willen maken van de dynamiek van de interim- sector om na verloop van tijd te zorgen voor duurzame jobperspectieven, zagen het licht.
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Begeleiden van de werkzoekende in het kader van het vinden van een gepaste job. Onder 'gepast' verstaan we een job die toelaat om een menswaardig leven te leiden en een levensproject te starten. - Doorgaan met het ontwikkelen van de lokale diensteneconomie; het biedt mogelijkheden voor mensen met weinig duurzame tewerkstellingskansen, voor zover het om behoorlijk verloonde jobs met een volwaardig arbeidsstatuut gaat, die tegelijk de opstap naar het reguliere circuit niet uit het oog verliezen. Een voldoende structurele financiering van de buurt- en nabijheidsdiensten zelf, in het bijzonder de buurtontwikkelingsdiensten, blijft tevens een aandachtspunt. - Versterken van de duurzame tewerkstellingsvormen ook in het reguliere circuit. Dit kan bijvoorbeeld via een aanpassing aan het instrument van de diversiteitsplannen. Zo zou retentie (jobbehoud) als een volwaardig element kunnen ingebouwd worden in deze plannen.

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

De voorstellen met betrekking tot tewerkstelling richten zich ook tot de Duitstalige Gemeenschap

Titel	Arbeid – kwalificerende opleidingen
Vaststelling	Hoewel binnen de begeleiding en de opleiding aangeboden door de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten er reeds heel wat inspanningen zijn verricht om meer aangepast te zijn aan de individuele situaties van de werkzoekenden, blijft men negatieve elementen signaleren, vooral vanuit de verenigingen die armoede bestrijden. Het opleidingsaanbod werd hierbij extra in de verf gezet: hoewel de verschillende gewesten reeds inspanningen hebben gedaan om meer vormingsmogelijkheden op de werkvloer aan laaggeschoolden aan te bieden, betreuren velen een gebrek aan kwalificerende opleidingen of te lange wachtlijsten voor een opleiding.
Voorstellen	Verderzetten van de inspanningen om meer kwalificerende opleidingen op de werkvloer voor te stellen aan laaggeschoolde mensen.

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

Titel	Huisvesting - Private huurmarkt
Vaststelling	<p>Heel wat huishoudens moeten hun toevlucht zoeken tot de private huurmarkt. De huurprijs voor een kwalitatieve woning is echter voor heel wat huishoudens in vergelijking met hun inkomen te hoog. Daarnaast kan ook de huurwaarborg een drempel betekenen inzake de toegang tot de huisvestingsmarkt. Tijdens de vorige federale legislatuur is een nieuwe regelgeving inzake huurwaarborg tot stand gekomen ; de idee van een centraal waarborgfonds werd echter niet weerhouden. Een evaluatie op het terrein, uitgevoerd door een aantal organisatie die zich richten tot arme groepen en huurders en ondersteund door het Steunpunt, toont aan dat deze regelgeving in de praktijk heel wat problemen geeft en de toegang tot de private huurmarkt in heel wat gevallen allerminst vergemakkelijkt heeft.</p>
Voorstellen	<p>- De noodzaak om instrumenten in te voeren om de private huurprijzen te reguleren.</p> <p>Vele actoren vragen om de huurprijzen objectief vast te leggen, waarbij rekening wordt gehouden met de kenmerken van de woningen. Een vraag lijkt echter altijd tot discussie te leiden: moet er al dan niet rekening worden gehouden met de onmiddellijke omgeving, met de regio? Sommigen vinden van wel, anderen daarentegen zijn de mening toegedaan dat deze micro-geografische factor buiten beschouwing moet worden gelaten. In sommige 'rijke' regio's bestaat immers het risico op een 'objectieve huurprijs' die ontoegankelijk zal blijven indien er rekening wordt gehouden met de gemiddelde prijzen.</p> <p>De Intergouvernementele Conferentie Huisvesting van 5 juli 2005 heeft daaromtrent pilootprojecten opgestart in Brussel, Charleroi en Gent.</p> <p>Deze pilootprojecten functioneerden verschillend afhankelijk van de lokale situatie en mogelijkheden, en streefden 3 doelstellingen na: het opstellen van een indicatief rooster voor de vastlegging van de huurprijzen op basis van objectieve en subjectieve criteria, het promoten van de bemiddeling als middel voor het beslechten van huurgeschillen en het opstellen van een typehuurovereenkomst. De verenigingen beklemtonen met genoeg dat deze werkgroep minstens de mogelijkheid heeft aangetoond tot een overlegmodel tussen eigenaars en huurders te kunnen komen, waarin beide partijen een consensus kunnen bereiken, desnoods door de politiek de knoop te laten doorhakken in geval van diepgaande meningsverschillen. Een onderzoeksteam heeft deze 3 paritaire huurcomités begeleid, en</p>

	<p>tegelijk, de interne samenhang en opvolging verzekerd in federale werkgroepen. In maart 2007 heeft het team zijn werk afgerond met de presentatie van een rapport. Wat er ook van zij, deze grote opdracht blijft onafgewerkt. Er werden wel ontwerpen voor indicatieve huurprijzenroosters en huurovereenkomstmodellen opgesteld, maar het kader voor hun gebruik werd niet vastgelegd.</p> <p>De bemiddelingsprojecten worden in de 3 steden voortgezet. Er is bepaald dat de comités tot ten minste 9 maanden na de indiening van het onderzoeksrapport blijven voortbestaan. Op dit moment is de federale coördinatie niet langer voorzien. Het zou bijzonder interessant zijn dat deze initiatieven verlengd en verder ondersteund worden, ongeacht waar de bevoegdheden inzake huurwetgeving de komende jaren zich zullen situeren.</p> <p>- De oprichting van een centraal huurwaarborgfonds. Uit het overleg is gebleken dat de oprichting van een centraal huurwaarborgfonds belangrijk is. Dat fonds zou verschillende opdrachten kunnen vervullen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De gestorte sommen beleggen en de eigenaar een bewijs van waarborg afleveren. De bron van de waarborg is hierdoor niet langer gekend en kan dus niet leiden tot discriminatie;en (X) - Solidariteit met huurders die het geld voor de waarborg niet kunnen voorschieten, en dat volgens verder te bepalen modaliteiten. <p>Een evaluatie op het terrein van de nieuwe huurwaarborg-regeling toont aan dat deze regelgeving in de praktijk heel wat problemen geeft. Verschillende actoren blijven het idee van een centraal waarborgfonds, ongeacht waar de bevoegdheden inzake huurwetgeving de komende jaren zich zullen situeren, naar voor schuiven.</p> <p>- Systeem van huurtoelagen, gekoppeld aan de uitvoering van structurele oplossingen. De invoering van een huurtoelage is een instrument waardoor waardige huisvesting toegankelijk wordt voor gezinnen met een bescheiden inkomen. Volgens de mensen op het terrein en het middenveld is de omkadering van de huurprijzen een conditio sine qua non voor het succes ervan. Het Eigenaarssyndicaat deelt dit standpunt niet. De verenigingen preciseren eveneens dat de huurtoelage slechts een tijdelijke maatregel mag zijn. Bovendien bestaat er geen unanimititeit over wie nu precies van die maatregel zou moeten genieten.</p> <p>Wat er ook van zij, om het dringende aan het structurele te koppelen moet die maatregel binnen een globale planning worden ingeschreven: indien er een huurtoelage wordt toegekend aan 10.000 gezinnen, moet eveneens de bouw, renovatie, terbeschikkingstelling ... van 10.000 sociale woningen geprogrammeerd en gebudgetteerd worden, overeenkomstig de behoefte van de betrokken huurders.</p>
--	--

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

Titel	Huisvesting - Sociaal Verhuurkantoren
Vaststelling	Tijdens de diverse overlegrondes is het werk van de Sociale Verhuurkantoren bewierookt. Zij spelen een regulerende rol op de huurmarkt, en besteden een bijzondere aandacht aan het sociale aspect van hun opdracht, zowel ten opzichte van de eigenaars als ten opzichte van de huurders.
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Een grootse communicatiecampagne voeren over de SVK's (en de APL's in Wallonie) Hoewel de SVK's steeds meer bekend zijn bij kandidaat-huurders, zijn de eigenaars onvoldoende op de hoogte van hun bestaan en hun exacte opdracht. Tijdens het overleg bij het Steunpunt werden met name de plattelands regio's geciteerd. Het optreden van de SVK's kan ook een meerwaarde betekenen voor oudere eigenaars, bijvoorbeeld, die terughoudend zijn om hun goed te verhuren en het liever leeg laten staan. - De SVK's doeltreffende middelen ter beschikking stellen waardoor zij kunnen wegen op de onderhandelingen met de eigenaars De actoren op het terrein denken voornamelijk aan fiscale stimuli. De eigenaars die het beheer van hun goed toevertrouwen aan een SVK, zouden daarvoor meer fiscaal beloond kunnen worden. - Maak SVK's tot verplichte partners wanneer een eigenaar premies aanvraagt om een voor verhuur bestemd gebouw te renoveren Dat is al het geval in Brussel en Vlaanderen: eigenaars die niet zelf in hun eigendom wonen, ongeacht of het gaat om natuurlijke personen dan wel rechtspersonen, kunnen enkel een renovatiepremie aanvragen indien zij een huurcontract hebben afgesloten met een SVK of een beheersovereenkomst zijn aangegaan met een SVK voor een minimale periode. Er zijn redenen om deze maatregel te evalueren en, wanneer de resultaten dat uitwijzen, te pleiten voor een invoering ervan in het Waalse Gewest en verderzetting in het Brusselse en Vlaamse Gewest. - Ken aan SVK's een actieve rol toe bij de gewestelijke regelgeving over de oppeising van leegstaande gebouwen Het gaat om procedures waarvoor de politieke wil vereist is van alle actoren op het terrein . Bepaalde SVK's signaleren echter dat sommige woningen echt in erbarmelijke staat verkeren en dat er eerst voldoende geld voor renovatie beschikbaar moet zijn vooraleer de panden weer in het huurcircuit terecht komen. - Garandeer een toereikende financiering van de SVK's

	De SVK's kampen met een gebrekkige financiering. Naast de gewestelijke subsidies, kunnen ze pas overleven dankzij bijkomende steun van de provincie en/of de gemeente.
--	--

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

Titel	Huisvesting - Financiering van de openbare huisvesting en begeleidingsopdracht
Vaststelling	<p>De crisis van de sociale huisvesting is veel ingewikkelder dan het tekort aan woningen alleen. De betrokken maatschappijen worden geconfronteerd met zware financiële engagementen. Het komt erop aan om zo goed en zo kwaad mogelijk een budgettair evenwicht te vinden. Zo zijn de basishuurprijzen overal gestegen. De meeste beheerders van de maatschappijen stellen trouwens dat het om economische redenen noodzakelijk is te zorgen voor een 'interne solidariteit'. Die interne solidariteit bestaat erin een gedeelte van het woningenpark (maximum 30 %) voor te behouden aan beter gegoede categorieën, die dus een hogere huurprijs moeten betalen dan de andere huurders.</p> <p>Tijdens overleg is gebleken dat er mensen zijn die geen sociale woning aanvaarden omdat die te duur is, wat de verenigingen aanzien als een regelrecht schandaal en een sociale aberratie. Bovenop de basishuur moeten er vaak ook nog lasten worden betaald die het bedrag van de huurprijs soms zelfs overschrijden (liften en gemeenschappelijk onderhoud van collectieve gedeeltes, individuele lasten ...). Die financiële druk heeft een aanzienlijke impact op de sociale rol van dergelijke vormen van huisvesting. Het komt maar al te vaak voor dat de betrokken maatschappijen bij gebrek aan middelen slechts 1 of 2 of zelfs geen maatschappelijk werkers in dienst hebben voor meerdere honderden woningen. Over het algemeen wordt een afbrokkeling van de sociale begeleiding vastgesteld. Soms leidt dat tot berusting, soms ontstaat een geschillencultuur waarbij jacht wordt gemaakt op de slechte betaler.</p>
Voorstellen	<p>- De financieringsbronnen voor openbare huisvesting verhogen en diversifiëren, met name door partnerschap tussen de openbare sector en de privé-sector</p> <p>Het feit dat de financiering van de sociale woningen voor een groot deel steunt op huurinkomsten, met andere woorden op de meest behoeftige lagen van de bevolking, stelt een ethisch en maatschappelijk probleem. Op termijn lijkt dat ook weinig leefbaar. Er wordt gepleit voor creatieve alternatieven, zoals partnerships tussen de openbare sector en de privé-sector. In de drie Gewesten van het land wint dit idee terrein en worden projecten uitgewerkt, zowel voor de groei als voor de renovatie van het huurpark. Er moet evenwel op worden toegezien dat die renovaties niet uitmonden in basishuurprijzen die ontoegankelijk</p>

	<p>zijn voor de meest kwetsbaren.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het aantal sociale woningen voor kroostrijke gezinnen vermeerderen Kroostrijke gezinnen met bescheiden inkomens voelen de crisis des te harder. Op de private huurmarkt is een voldoende grote woning over het algemeen te duur, en grote sociale woningen worden steeds zeldzamer. - Opnieuw investeren in een kwalitatieve sociale begeleiding Een groot aantal sociale huurders legt een moeilijke sociale weg af die bezaaid is met familieproblemen, diverse breuken, financiële of juridische moeilijkheden,...Die realiteit botst met de financiële logica waarin de sector baadt. Met verontrusting stellen de verenigingen die op het terrein actief zijn vast dat er door de sociale woonwijken een sfeer van verlatenheid heerst, een 'verzuring', die extremistische stemmen in de hand werkt. Bepaalde sociale huisvestingsmaatschappijen leveren echter grote inspanningen om hun kwalitatieve sociale begeleiding te vrijwaren. Het schrijnend tekort aan middelen is algemeen. De aard van de sociale begeleiding binnen de sociale huisvestingssector roept bij sommige deelnemers vragen op: kan die begeleiding volledig gegarandeerd worden, wanneer die geleverd wordt door de 'eigenaar'? Waar ligt de grens tussen begeleiding en inbreuk op de persoonlijke levenssfeer? <p>Problemen van huurders vergen soms een multidisciplinaire aanpak. Er is vastgesteld dat de maatschappelijk werkers van de sociale huisvestingsmaatschappijen de eventuele problemen hoe dan ook niet integraal kunnen aanpakken. Hoewel zij een cruciale rol spelen op het vlak van problemen die te maken hebben met huisvesting (snel contact opnemen in geval van wanbetaling, problemen met burens, ...), moeten zij de huurders doorverwijzen naar andere gespecialiseerde diensten indien hun situatie dat vereist.</p>
--	--

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

Titel	Huisvesting – Overheidssteun bij eigendomsverwerving
Vaststelling	<p>Heel wat deelnemers aan het overleg vinden het onontbeerlijk om de mythe van eigendom als synoniem voor succes te doorprikken en de ideologie te bestrijden die de neiging heeft eigenaarsbewoners en huurders tegenover elkaar te plaatsen. Zij benadrukken dat het beeld van die laatsten, zeker indien zij tot een bescheiden sociale klasse behoren, vaak denigrerend is, en dat het statuut van huurder vaak als 'minderwaardig' wordt aanzien. Een deel van de bevolking zal echter nooit eigendom verwerven omdat ze daar onvoldoende middelen voor heeft. Nochtans wordt eigendom aangemoedigd, terwijl er over de toestand van de huurders wordt gesproken in termen van 'problematisch'. In een context waar het aantal toegankelijke woningen, of die nu sociaal of privaat zijn, schaars is, en waar vaak budgettaire beperkingen worden aangehaald, verzetten de verenigingen zich tegen de aanzienlijke bedragen die als incentives voor eigendomsverwerving worden toegekend (fiscale aftrek, premies, sociale kredieten, enz.). Dat is immers een beleid dat het statuut van eigenaar opwaardeert.</p> <p>In realiteit is de mythe dubbel: niet alle eigenaars worden inzake eigendomsverwerving op gelijke voet behandeld. Diverse studies hebben terzake een extreem uitgesproken 'Mattheuseffect' aan het licht gebracht: hoe rijker de eigenaars, hoe meer investeringen worden toegestaan om hun woning te verbeteren en hoe meer belastingaftrek zij genieten. Mensen met beperkte inkomens hebben eventueel recht op een sociaal krediet, maar daar houden hun voordelen dan ook zo goed als op (omdat zij weinig of zelfs geen belastingen betalen). Hetzelfde geldt voor de niet-fiscale premies (voor renovatie, bijvoorbeeld): die veronderstellen dat er een startkapitaal aanwezig is en dekken niet de totale investering, wat de bescheiden eigenaars uitsluit. Net zoals de 'arme werknemer' bestaat dus ook de 'arme eigenaar'...</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Hulp bij eigendomsverwerving beperken en beter oriënteren Het volgende wordt voorgesteld: <ul style="list-style-type: none"> - Fiscale incentives die voortvloeien uit eigendomsverwerving moduleren en plafonneren op basis van het inkomen, om op die manier het 'Mattheuseffect' te counteren, dat door de fiscaliteit wordt veroorzaakt; - Hetzelfde doen voor de niet-fiscale premies (met name voor de renovatie en het onderhoud van het gebouw); - Voorzien in een belastingkrediet of gelijk welke andere formule

	<p>voor eigenaars met een bescheiden inkomen die er des te meer belang bij hebben om, bijvoorbeeld, te investeren in voorzieningen waardoor zij energie kunnen besparen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meer rechtvaardigheid tussen de statuten van huurder en eigenaar garanderen<ul style="list-style-type: none"> - Besparingen doorvoeren op het vlak van hulp bij eigendomsverwerving (met name door de hierboven aangehaalde plafonneringen) en de daardoor vrijgekomen middelen injecteren in het sociaal huisvestingsbeleid; - Formules voor verzekeringen 'inkomensverlies' uitwerken die van toepassing zijn op de huurders in de drie Gewesten.
--	--

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

Titel	Huisvesting – Situaties van dakloosheid
Vaststelling	<p>Situaties van dakloosheid vergen snelle antwoorden, zelfs indien die niet kunnen worden losgekoppeld van structurele maatregelen, waarmee geanticipeerd wordt op toekomstige problemen.</p> <p>Het probleem van de uitdrijvingen blijft hierbij even schrijnend als complex. Het motief en de vorm van een uitdrijving kunnen heel divers zijn: de huur niet betalen, wat de ultieme uitdrukking kan zijn van een algemene verslechtering van een situatie, onbewoonbaarverklaring van een gebouw zonder herhuisvesting door de gemeentelijke overheid, misbruik van rechten door sommige eigenaars die overgaan tot wilde uitzettingen...</p> <p>De voorbije jaren zijn een aantal wettelijke mogelijkheden voorzien om in te grijpen inzake de problematiek van dakloosheid, maar op het terrein worden problemen gesignaleerd met betrekking tot de toepassing ervan.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Geen uitdrijving zonder engagement voor herhuisvesting De actoren op het terrein getuigen van onhoudbare situaties van dakloosheid. In dit gedeelte gaat het over dringende en schrijnende situaties, die men moet voorkomen door structurele maatregelen, met name door een verhoogd aanbod van toegankelijke woningen. Noodopvang is slechts een tijdelijk middel, dat echter wel gewaarborgd moet zijn bij alle situaties van uitdrijving waarbij geen onmiddellijke herhuisvesting plaatsvindt. Hiermee moet de verdere aftakeling van het leven van de persoon of van het gezin vermeden worden. Noodopvang moet opgevat worden als een springplank naar een waardige en duurzame herhuisvesting, binnen een redelijke termijn. Daarom moet de betrokken persoon of het betrokken gezin kunnen rekenen op de ondersteuning van sociale diensten zolang de herhuisvesting geen feit is. - Tenuitvoerlegging van de gewestelijke wetgeving inzake leegstaande gebouwen De wet van 12 januari 1993, de zogenaamde 'wet Onkelinx', geeft de burgemeester het recht om leegstaande gebouwen op te eisen en er daklozen in onder te brengen. Hoewel moeilijk toe te passen, is het principe ervan blijven voortbestaan en in afgezwakte en verschillende vormen overgenomen in de gewestelijke huisvestingscodes: het 'gestion provisoire des logements inoccupés' (vaak ook 'réquisition douce' of 'zachte opeising' genoemd) in Wallonië, het 'sociaal beheersrecht' in

	<p>Vlaanderen en het 'openbaar beheersrecht' van leegstaande woningen in Brussel. Die beschikkingen worden praktisch niet ten uitvoer gebracht, ondanks ervaringen die aantonen dat het voornamelijk een probleem van politieke wil is (voorbeelden: Borgerhout in Vlaanderen en La Louvière in Wallonië). Indien het gebouw in een te slechte toestand verkeert, dringt het alternatief van een belasting ten voordele van het huisvestingsbeleid zich op. Verkrotting is echter niet noodzakelijk de regel. Zo benadrukken sommigen dat onder 'leegstaande' woningen, vooral in Brussel, ook de onbewoonde etages van handelspanden moeten worden verstaan, wat aanzienlijke perspectieven opent.</p> <p>- De toepassing van de wetgeving op het referentieadres evalueren en controleren</p> <p>Heel wat verenigingen melden dat diverse OCMW's van het land weigeren om de beschikkingen met betrekking tot het referentieadres toe te passen. Mensen zien hun inschrijving geweigerd omdat zij niet uitgeschreven zijn in de gemeente waar zij verbleven (terwijl het OCMW van de nieuwe gemeente dat wettelijk op zich mag nemen). De dakloze bevindt zich op dat moment in een uiterst ingewikkelde administratieve toestand en in een rechtsvacuüm.</p>
--	--

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

Titel	Huisvesting - Permanent wonen op toeristische terreinen
Vaststelling	<p>Een aantal mensen komen op toeristische terreinen terecht omwille van de krapte op de huisvestingsmarkt. Door de stijgende huurprijzen en het feit dat heel wat mensen met een laag inkomen dienen rond te komen, is het voor velen bijzonder moeilijk geworden een betaalbare woning te vinden. Daarnaast bestaat in de verschillende gewesten een groot tekort aan sociale woningen. Dit is echter niet altijd de enige reden voor een dergelijke woonvorm. Ook het sociaal contact op een dergelijk terrein bijvoorbeeld wordt door heel wat bewoners sterk gewaardeerd.</p>
Voorstellen	<p>- Openheid van het huisvestingsbeleid voor alternatieve woonvormen</p> <p>De pilootprojecten die in het Verslag 2007 vermeld worden, worden niet voorgesteld om aan te tonen dat ze de oplossing zouden bieden voor de problematiek van het permanent wonen op een camping. Ze leveren wel stof tot nadenken en tot mogelijke acties.</p> <p>Ze vormen de aanleiding tot een pleidooi voor een gediversifieerd beleid, dat sociale innovatie stimuleert en 'eenheidsdenken' vermijdt. De idee of het cliché dat zegt dat alle permanente bewoners in mensonwaardige omstandigheden leven en dringend zouden moeten worden geëvacueerd (voornamelijk naar sociale woningen, om hen zo toegang te geven tot een degelijke woning) stemt niet overeen met de realiteit, noch met de verlangens van vele van de bewoners. Voorts beschikt geen enkel gewest over de middelen voor een dergelijk beleid. Zowel in Vlaanderen als in Wallonië erkennen verenigingen en actoren op het terrein inderdaad met het nodige realisme dat een aantal campings en verblijfsparken echt problematisch zijn en profileren ze zich niet als verdedigers van het 'om het even wat om het even waar'. Er dient ook vermeld dat ongetwijfeld niet alle permanente bewoners in deze zones willen blijven.</p> <p>De deelnemers aan het overleg pleiten unaniem voor de ontwikkeling van een 'sociaal buiten wonen', dat verschillende vormen kan aannemen. Men zou de positieve elementen van het wonen op een camping moeten bewaren of stimuleren: betaalbare, kwaliteitsvolle woningen, een diversiteit aan woonvormen... Tijdens het overleg werd aangedrongen op een sociaal beheer van dergelijke woningen. Deze woningen mogen niet aan de wetten van vraag en aanbod worden onderworpen, gezien het gevaar dat de gebreken van de 'klassieke'</p>

	<p>woningmarkt zich opnieuw zouden voordoen. Dergelijke openheid voor vernieuwing vraagt eveneens een grotere soepelheid en creativiteit op vlak van urbanisme en ruimtelijke ordening. Verschillende actoren vragen zich af waarom men de zones steeds exclusief zou moeten afbakenen tot woonzone, of recreatiezone. Een goed doordachte en omkaderde mengvorm, is zeer goed denkbaar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een reële deelname van de permanente bewoners verzekeren bij hun (her)huisvestingsoplossingen, rekening houdend met de positieve inspanningen die ze aan de dag hebben gelegd In Vlaanderen is de wil om deze participatie te ondersteunen niet in de wetgeving opgenomen, enkel in bepaalde pilootprojecten. In Wallonië wordt in de teksten met betrekking tot het 'Plan HP' de noodzaak onderstreept om enerzijds bepaalde levenskeuzes te respecteren, en om anderzijds diegenen te helpen die zich op een waardige manier willen herhuisvesten. De samenhang tussen bewoners wordt voorgesteld als een bepalend criterium. Het welslagen van het 'Plan HP' steunt echter op de betrokkenheid van de verschillende actoren: in ieder geval het gewest, maar ook de gemeenten, de lokale partners, de uitbaters en de bewoners. Als er één radertje in de dynamiek stukt, wordt het hele proces in gevaar gebracht. In dergelijke gevallen leven de bewoners permanent in de angst om van vandaag op morgen te moeten vertrekken. Het strekt dus ongetwijfeld tot aanbeveling om de 'goede praktijken' te valoriseren en te promoten zodat ze ook elders kunnen worden toegepast. - Middelen van de lokale overheid verhogen, gezien de specifieke omstandigheden, meer bepaald voor de sociale en financiële begeleiding - Kwalitatieve evaluatie van de herhuisvesting Vele actoren om dringend een kwalitatief onderzoek te starten over de situatie van de bewoners die opnieuw zijn gehuisvest (verbetering van hun woonomstandigheden, maar ook van hun leven in het algemeen). Voor het vervolg lijkt het nuttig om te vragen een systeem op punt te stellen voor een meer systematische opvolging ('monitoring') van al deze bewoners. Dit zou een regelmatige evaluatie van de uitgevoerde maatregelen met betrekking tot herhuisvesting mogelijk maken.
--	---

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

Titel	Energie - Geliberaliseerde gas- en de elektriciteitsmarkten: informatie en evaluatie
Vaststelling	De Belgische gewestelijke gas- en elektriciteitsmarkten zijn sinds 1 januari 2007 volledig geliberaliseerd. Toch zijn er veel gezinnen, en dan vooral gezinnen die in bestaansonzekerheid verkeren, die nog niet goed beseffen dat deze markten veranderd zijn en wat daarvan de gevolgen zijn.
Voorstellen	<p>- Doorgaan met het verstrekken van informatie over de liberalisering en de sociale maatregelen en met het opleiden van de maatschappelijk werkers</p> <p>Men moet doorgaan met het verstrekken van informatie in een begrijpelijke taal en via kanalen die toegankelijk zijn voor de meeste mensen. De informatie over de sociale maatregelen blijkt absoluut onvoldoende in de drie gewesten, al is het dan met enige verschillen. Op de websites van de regionale regulatoren is er min of meer gedetailleerde informatie beschikbaar. Maar deze volstaat niet om een antwoord te bieden op alle vragen die consumenten hebben wanneer ze moeilijkheden hebben om hun gas- en elektriciteitsfacturen te betalen. Meer nog, deze informatie ligt zelfs niet binnen het bereik van de meesten onder hen, juist omdat ze zelden over een computer beschikken. Daarom moet men de voorkeur geven aan andere informatiekanalen, zoals bijvoorbeeld didactische brochures. Het zou nuttig zijn dat de leveranciers deze brochures bij hun herinneringsbrieven zouden voegen.</p> <p>Mensen met energieschulden hebben heel wat specifieke vragen over hun mogelijkheid om een (nieuwe) leverancier te kiezen, over de (ver)plaatsing van hun budgetmeter of hun stroombegrenzer wanneer ze verhuizen en over de bijbehorende kosten, over de schulden die ze hebben gemaakt voordat de markt is geliberaliseerd... De antwoorden op deze vragen duiken nergens op. Nochtans zijn ze voor deze mensen essentieel. In deze bijzondere context en in het kader van de liberalisering in het algemeen, moeten de gewestelijke overheden de opleiding betreffende energie die ze aan de maatschappelijk werkers bieden, voortzetten en intensiveren. Dit om hen in staat te stellen te antwoorden op de vragen van bestaansonzekere klanten. In elk gewest zouden gespecialiseerde diensten moeten worden opgericht waarop sociale werkers zouden kunnen beroep doen in geval van een vraag of een probleem.</p> <p>- De leveranciers via een openbardienstverplichting verplichten om voor een kwaliteitsvolle klantendienst te zorgen</p>

	<p>Om hun kosten te beperken, voorzien de leveranciers geen kantoren die voor hun klanten open zijn om eventuele problemen te regelen. Ze verkiezen het call-center systeem, zonder dat de individuele dossiers van klanten op lange termijn worden opgevolgd door één en dezelfde bediende. De diensten van deze call-centers werken meestal gebrekkig omdat ze ofwel type-antwoorden geven of omdat de antwoorden verschillen volgens de medewerkers. Deze diensten zijn niet in staat om een snelle oplossing te bieden voor problemen die soms kunnen leiden tot een schuldenlast of tot het verergeren ervan. De gewestelijke overheden zouden daarom de commerciële leveranciers en de noodleveranciers via een openbaredienstverplichting moeten verplichten om per gewest waar ze actief zijn, op zijn minst een kantoor te voorzien dat open is voor het cliënteel. Daarnaast zou elke leverancier ook moeten voorzien in een gratis telefoonnummer voor zijn klanten- en klachtendienst.</p> <p>- Evalueren van de effecten van de liberalisering</p> <p>Het functioneren van de geliberaliseerde gas- en elektriciteitsmarkten zou het onderwerp moeten uitmaken van een evaluatie op het niveau van de 3 gewesten en van het federale niveau, vanuit de invalshoek van zijn sociale gevolgen, waarbij de vertegenwoordigers van het geheel van de actoren zouden moeten betrokken worden. Het Steunpunt zou aan een dergelijke initiatief kunnen meewerken wat de deelname betreft van de mensen die in armoede leven, via hun organisaties.</p>
--	---

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

Titel	Energie - Statuut van beschermdde klant
Vaststelling	<p>De federale overheid kent aan een aantal groepen met een specifiek statuut een speciaal tarief toe voor gas en elektriciteit. De gewestelijke autoriteiten van hun kant, geven een bijzondere bescherming aan dezelfde mensen en aan degenen die door een erkende instelling worden begeleid met een schuldbemiddeling of een collectieve schuldenregeling. Deze steunmaatregelen zijn noodzakelijk, maar ze hebben pas zin wanneer ze open staan voor alle mensen die ze nodig hebben. Vandaag is dat helemaal niet het geval. Hierover spreken de Waalse cijfers boekdelen. Amper 5% van de mensen met een ingebrekestelling zijn beschermdde klanten. Vandaag kunnen een leefloontrekker en een werkloze met hetzelfde inkomen geen aanspraak maken op dezelfde bescherming.</p> <p>Daarnaast lopen veel gezinnen vaak uit onwetendheid de hulp mis waarop ze recht hebben. De sociale diensten waarop ze een beroep doen, informeren hen niet altijd over de voor hen bestemde maatregelen</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Naar een sociale optimalisatie van de toekenning van de statuten Om rechtvaardiger te zijn, moet bekeken worden of men in het systeem rekening kan houden met de behoeftige situatie van de mensen en zich baseren op het bedrag van de inkomens enerzijds, de samenstelling van het gezin, de staat van de woning en bepaalde uitzonderlijke omstandigheden anderzijds. Het OCMW moet eveneens gemachtigd zijn die statuten toe te kennen op basis van sociale enquêtes die het uitvoert. Dit is het geval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar daarnaast ook de regulator het statuut kan toekennen. - De rechten van de personen proactief benaderen Er dringt zich een resoluut proactieve benadering van de rechten van die personen op, waardoor iedereen die recht heeft op bepaalde voordelen die ook daadwerkelijk kan genieten. De aangekondigde automatische toekenning van de sociale maximumprijzen komt aan deze vraag tegemoet. Deze laatste maatregel heeft echter enkel betrekking op de categorieën die federaal bepaald zijn, en niet op de groepen die bijkomend het statuut van beschermdde klant krijgen. Andere rechten wachten op gelijkaardige regelingen.

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

Titel	Energie - Energiebronnen in het kader van huishoudelijk gebruik
Vaststelling	In het geval van elektriciteit en (leiding)gas gaat het om 'leidinggebonden' energiebronnen, waar een opvolging en evaluatie een stuk gemakkelijker is dan die energiebronnen waarbij men niet is aangesloten op een net. Hierdoor dreigen de mensen die zich verwarmen met deze energiebronnen bij het uitwerken, uitvoeren en evalueren van beleidsmaatregelen niet in rekening genomen te worden.
Voorstellen	<p>Installeren van een evaluatiesysteem met betrekking tot lege stookolietanks</p> <p>Momenteel is er niets voorzien om na te gaan hoeveel huishoudens hun stookolietank niet kunnen vullen omwille van een gebrek aan middelen. Een onzichtbaar probleem wordt vaak te snel beschouwd als onbestaande. Om beter te kunnen reageren, lijkt het belangrijk een idee te krijgen van de omvang van deze realiteit.</p>

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

Titel	Energie – Prijzen
Vaststelling	Er zijn signalen dat een stijgend aantal gezinnen problemen ondervindt of dreigt te ondervinden om hun facturen te betalen. De situatie wordt ernstig en vraagt om bijzondere aandacht van de overheid.
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Ambitieuze maatregelen voor financiële hulp nemen Er zijn doelgerichte en consequente maatregelen nodig ten behoeve van gezinnen met lage inkomens, opdat iedereen kan verwarmen, koken en verlichten tegen redelijke prijzen. De sociale maximumprijzen lijken in deze niet voldoende, omdat die de evolutie van de marktprijzen volgen. - Een solidaire en progressieve tarifiering invoeren Energie is tegelijk een basisbehoefte en een luxeartikel, al naargelang de manier waarop ze wordt gebruikt en ze zou een prijs moeten hebben die betaalbaar is voor alle basisverbruik en ontmoedigend moeten werken voor groter verbruik. Ondanks de vrije tarifiering die er op de geliberaliseerde markt bestaat, zouden de autoriteiten de leveranciers moeten aanzetten tot het bieden van progressieve prijzen. - Oprichten van energiediensten in de OCMW's en harmoniseren van hun praktijken De problemen – omwille van financiële redenen - met betrekking tot de toegang tot energie bestaan uit een complex geheel, raken meer en meer huishoudens, en vragen een algemene aanpak, zowel aan toeleveringszijde door een ondersteuning op het vlak van energiebesparing, als aan afnemerszijde op het vlak van een begeleiding van huishoudens met schulden. Zowel de federale overheid als de gewesten hebben aan de OCMW's een hoofdrol toebedeeld in de strijd tegen energiearmoede, door hen talrijke opdrachten en interventiemogelijkheden toe te vertrouwen. Maar ondanks de expertise die deze materie vraagt, beschikken slechts enkele OCMW's over personeel met betrekking tot energieproblemen. Dus zijn de interventiemogelijkheden die worden voorzien in de wetgeving onderbenut en worden er minder mensen geholpen dan mogelijk zou zijn. Een efficiënte opname van deze problemen vraagt tijd, specialisatie en middelen. De federale en gewestelijke overheden zouden de oprichting van diensten met betrekking tot energie in de OCMW's moeten stimuleren en financieel ondersteunen. De grotere OCMW's zouden moeten beschikken over een eigen dienst, de kleinere zouden gemeenschappelijke structuren moeten oprichten.

	<p>Om een grote verscheidenheid in de behandeling van huishoudens door OCMW's te vermijden, evenals het gevoel van een arbitraire behandeling die daarmee gepaard gaat, zouden de publieke overheden daarnaast de OCMW's moeten stimuleren om samen na te denken over de harmonisatie van hun praktijken.</p>
--	---

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

Titel	Energie - Energieprestatie
Vaststelling	<p>De beste manier om de energiefactuur te verlagen, is zonder twijfel het verbruik te verminderen. Duurzaam energiegebruik, door het toepassen van eenvoudige adviezen, maakt het onderwerp uit van meer en meer informatiecampagnes bij milieubewuste groepen en ten aanzien van bestaansonzekere groepen. Het duurzaam gebruik van energie is zeker noodzakelijk. De effecten op de factuur blijven echter marginaal indien de staat van de woning of van de technische installaties erbarmelijk is. Het werken aan de energieprestatie (energie-efficiëntie) van de uitrustingen, de installaties en de woningen lijkt derhalve de meest efficiënte manier om tegelijkertijd de gefactureerde bedragen voor de energielevering en de milieu-impact van onze energieconsumptie te beïnvloeden, en zou een sociale en ecologische prioriteit moeten zijn voor de politieke verantwoordelijken.</p> <p>Deze bezorgdheid geldt voor alle gezinnen, maar in het bijzonder voor gezinnen met lage inkomsten, waarvan de vaak vochtige, amper geïsoleerde en tochtige woningen tot grote energieverliezen lijden, zonder dat deze gezinnen beschikken over de nodige middelen om iets aan de oorzaken van het probleem te doen.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Duidelijke en toegankelijke informatie wijd verspreiden Informatie over bestaande maatregelen of over een nieuwe maatregel, maar ook gemakkelijke adviezen voor een rationeler energieverbruik of handige trucs (doe-het-zelf) om (bijna) zonder kosten de energieprestatie van zijn woning te verbeteren, moeten wijd worden verspreid en zijn afgestemd op een publiek dat in bestaansonzekerheid verkeert. Ze moeten het economische belang van deze gedragsveranderingen en van deze investeringen duidelijk maken. - Het bedrag verhogen van de premies voor mensen die in een bestaansonzekere situatie verkeren Men zou de bedragen van de premies kunnen verhogen wanneer de begunstigden over weinig financiële middelen beschikken. Maar deze premies hebben enkel zin voor arme gezinnen als ze worden gecombineerd met een leningsstelsel met een lage of totaal geen intrest. Dergelijke gezinnen beschikken namelijk niet over de nodige financiële middelen om dure investeringen te doen en de premies worden pas achteraf uitbetaald. - De werking van het Fonds ter reductie van de globale

	<p>energiekost (FRGE) evalueren en de middelen voor tussenkomsten verhogen</p> <p>Het FRGE biedt aan particulieren goedkope leningen voor hun energiebesparende investeringen. Voor bepaalde doelgroepen financiert het Fonds het 'derde-investeerder' mechanisme. Hiertoe werkt het samen met plaatselijke entiteiten, maar hiervan zijn er maar heel weinig. Daardoor kunnen slechts weinig gezinnen van deze steun genieten. Na een evaluatie van de werking van het FRGE en een eventuele optimalisatie daarvan, zou men meer middelen moeten uittrekken opdat alle gezinnen die aanspraak op deze steun kunnen maken, ervan zouden kunnen genieten zonder dat ze worden gediscrimineerd volgens de plaats waar ze wonen. De personen op wie de maatregel betrekking heeft, zouden moeten deelnemen aan de gevraagde evaluatie.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een ondersteuning voorzien bij de aankoop van alle huishoudtoestellen waarmee men in de woning energie kan besparen - Eigenaars aansporen om energiebesparende werken uit te voeren zonder daarna de huurprijs overdreven te verhogen <p>Aan eigenaars die hun eigendommen verhuren, zou men bijkomende financiële steun kunnen toekennen voor energiebesparende investeringen wanneer ze zich ertoe verbinden om de huur gedurende enkele jaren niet te verhogen. De gewesten zouden bovendien kunnen profiteren van de invoering van energiecertificaten vanaf 2009 om minimale energiecriteria op te leggen voor het verhuren van vastgoed.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorrang geven aan sociale woningen <p>De ecologische renovatie van gebouwen van sociale woningen zou een prioriteit moeten zijn voor de gewestelijke overheden. Ze zouden in die zin aan de lijst van openbaredienstverplichtingen van de distributienetbeheerders moeten toevoegen dat dezen verplicht zijn om als derde- investeerder tussen te komen voor de sociale huisvestingsmaatschappijen. Meer nog, in de renovatieplannen van deze woningen moeten prioritair energie-efficiëntienormen opgenomen zijn.</p>
--	---

Voorstellen gemeenschappelijk aan de Gewesten

Titel	Energie - Recht op energie
Vaststelling	<p>Energie is een basisgoed, een basisbehoefte in onze hedendaagse samenleving, waartoe zelfs vandaag niet iedereen toegang heeft.</p> <p>Sommigen menen dat het recht op een behoorlijke huisvesting, zoals ingeschreven in artikel 23 van de Grondwet, feitelijk een recht op energie inhoudt. Anderen zijn van mening dat dit recht uitdrukkelijker moet vermeld worden, gezien de omvang van de problematiek van de niet-toegang ertoe.</p>
Voorstellen	<p>Een effectief grondwettelijk recht op energie garanderen</p> <p>De toegang tot energie als zijnde een basisbehoefte in onze moderne samenleving, moet worden erkend als een essentieel recht voor iedereen. Het moet in die hoedanigheid dan ook worden opgenomen in de Grondwet als een afzonderlijk recht of via het grondwettelijk recht op behoorlijke huisvesting. In het laatste geval moeten de gewestelijke huisvestingscodes in die zin worden aangepast. Eisen stellen inzake elektrische of gasinstallaties volstaat niet. De voorzieningen moeten minimaal garanderen dat de mensen kunnen verwarmen, verlichten en koken. Om dit recht te concretiseren, moeten de Federale Staat en de gewesten, elk voor hun bevoegdheden, eenieder een effectief recht op energie tegen redelijke prijzen en een minimale hoeveelheid energie garanderen.</p>

**Specifieke aanbevelingen voor het Vlaams Gewest / de
Vlaamse Gemeenschap**

Specifieke aanbevelingen voor het Vlaams Gewest / de Vlaamse Gemeenschap

Titel	Onderwijs - Inschrijving in het leerplichtonderwijs
Vaststelling	Het inschrijvingsrecht is bepaald in het decreet Gelijke Onderwijskansen. De Lokale Overlegplatforms waken hierover. Toch hangt veel af van vrijwillige initiatieven van de LOP's. Er moet over gewaakt worden dat de wet naar de geest wordt toegepast zodat het inschrijvingsrecht in een school naar keuze voor iedereen gerealiseerd wordt, ook voor kinderen uit maatschappelijk kwetsbare groepen.
Voorstellen	De effecten van recente maatregelen om het inschrijvingsrecht te versterken moeten geëvalueerd worden met betrokkenheid van alle actoren, ook de ouders in armoede. Zij worden immers geconfronteerd met de diversiteit van LOP-werkingen, ongewenste neveneffecten van maatregelen en grijze zones.

Specifieke aanbevelingen voor het Vlaams Gewest / de Vlaamse Gemeenschap

Titel	Onderwijs - Taalbeleid in onderwijs
Vaststelling	De relatie tussen anderstaligheid, socio-economische kenmerken en schoolse achterstand of mislukking is omstreden. Het is echter een feit dat het schools taalgebruik vaak haaks staat op het taalgebruik van anderstalige, maar ook van kansarme kinderen in hun thuissituatie. In het Vlaams onderwijs ligt de lat voor talen dan ook hoog.
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - In de strijd tegen sociale ongelijkheid op school en het falen van leerlingen moeten taalbeleid en aandacht voor socio-economische factoren hand in hand gaan. - Meertaligheid van kinderen van buitenlandse afkomst moet als een rijkdom bekeken worden en niet als probleem. - Scholen moeten gesensibiliseerd worden over gepast taalgebruik in de communicatie met ouders in armoede.

Specifieke aanbevelingen voor het Vlaams Gewest / de Vlaamse Gemeenschap

Titel	Onderwijs - Onderwijskosten
Vaststelling	De maximumfactuur en de invoering van schooltoelagen in het basisonderwijs, versoepeling van de financiële toegangsvoorwaarden en hogere bedragen voor school- en studietoelagen... De Vlaamse overheid heeft al veel maatregelen genomen om de onderwijskosten te drukken en de toegang tot het leerplichtonderwijs zo kosteloos mogelijk te maken. Toch blijven verschillende onderwijskosten voor mensen in armoede zwaar om dragen en is doorgedreven beleidsaandacht voor deze problematiek nodig.
Voorstellen	<p>Projecten rond kostenbeheersing in secundaire scholen zijn lovenswaardig, maar moeten gepaard gaan met structurele maatregelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het systeem van de maximumfactuur in het secundair onderwijs invoeren en de toepassing evalueren. - Scholen die technisch en beroepsonderwijs aanbieden de nodige middelen geven om duur materiaal en gereedschap aan te kopen en ter beschikking te stellen van de leerlingen. <p>Het lokale beleidsniveau aansporen om er mee voor te zorgen dat gezinnen in armoede de schoolkosten kunnen betalen.</p>

Specifieke aanbevelingen voor het Vlaams Gewest / de Vlaamse Gemeenschap

Titel	Energie - Budgetmeter en stroombegrenzer
Vaststelling	<p>De budgetmeter is een systeem van voorafbetaling voor het verbruik van elektriciteit en, in de toekomst, van gas. Een gezin met een budgetmeter moet geld op een kaart zetten om toegang te krijgen tot stroom. Wanneer het bedrag op de kaart is opgebruikt, moet het gezin zijn kaart herladen om op een normale manier elektriciteit te verbruiken. In het Vlaamse Gewest wordt de budgetmeter systematisch gekoppeld aan een stroombegrenzer. De Lokale Adviescommissie kan echter beslissen om de stroombegrenzer af te zetten. Op die manier blijft er een 'naakte' budgetmeter over die moet worden opgeladen om over elektriciteit te beschikken en 'zelf-afsluiting' te vermijden.</p> <p>In de drie gewesten is de mogelijkheid van een elektrische stroombegrenzer voorzien. Zoals de naam aangeeft, begrenst hij de totale wattage die tegelijkertijd in de woning beschikbaar is. Zodra de grens wordt overschreden, springen de zekeringen. In het Vlaamse Gewest werd het vermogen verhoogd naar 10 ampère. Deze minimumlevering is echter niet gratis.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Het laden van de 'prepay' kaart gratis maken en de toegang vergemakkelijken Vandaag kost het laden van de kaart van een budgetmeter vaak geld. En deze kostprijs is des te hoger voor mensen die hun kaart regelmatig met kleine bedragen herladen. Bij deze kostprijs komen ook nog de verplaatsingskosten naar de herlaadplaatsen van de kaart. Er moeten voldoende herlaadplaatsen effectief voorzien worden, die gemakkelijk toegankelijk en gratis zijn, en ook buiten de kantooruren beschikbaar zijn. - Iedereen toegang tot een minimumhoeveelheid elektriciteit garanderen Alle gezinnen moeten kunnen beschikken over een minimale hoeveelheid elektriciteit. Elke budgetmeter zou aan een stroombegrenzer gekoppeld moeten worden.

Specifieke aanbevelingen voor het Vlaams Gewest / de Vlaamse Gemeenschap

Titel	Energie - Afsluitingen van gas en elektriciteit
Vaststelling	<p>In theorie voorziet de wetgeving dat de betrokkenen altijd voor een lokale adviescommissie moeten verschijnen vooraleer er een beslissing over afsluiting mag worden genomen. Uit ervaring blijkt echter dat bij sommige gezinnen de toevoer wordt onderbroken zonder dat ze zijn opgeroepen om voor een instantie te verschijnen. Bovendien komen heel veel mensen die nochtans correct werden opgeroepen, helemaal niet naar de zitting van de LAC, en dat ofwel omdat ze niet begrijpen wat hen daar te wachten staat, ofwel omdat ze denken dat ze al op voorhand 'veroordeeld' zijn. Vervolgens wordt hun toevoer onderbroken.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Garanderen dat de betrokkenen eerst verschijnen voor een instantie vooraleer er een beslissing inzake afsluiting wordt genomen en er voorafgaand aan deze zitting voor zorgen dat een maatschappelijke werker een sociaal en informatief bezoek aan de betrokkene brengt. <p>Om bovenstaande situaties te vermijden en om te proberen een oplossing voor de financiële problemen te vinden, zouden deze mensen die voor een zitting van de LAC zijn uitgenodigd, eerst een sociaal en informatief bezoek over een dergelijke zitting moeten krijgen. Als dit bezoek er niet is geweest en als de opgeroepen persoon zich niet op de zitting meldt, dan mag er geen enkele beslissing over een afsluiting worden genomen. Deze persoon moet opnieuw worden opgeroepen nadat hij een sociaal en informatief bezoek heeft gehad.</p> - De mogelijkheid voorzien om terug te worden aangesloten tijdens de wintermaanden <p>Naar het voorbeeld van de Brusselse wetgeving zouden de OCMW's van het Vlaamse Gewest aan de noodleverancier van het gewest moeten kunnen vragen om huishoudens die zijn afgesloten, terug aan te sluiten tijdens de wintermaanden. Dit wordt gerechtvaardigd door de menselijke waardigheid. Indien een huishouden deze kost niet kan betalen, zou het OCMW een deel of het totaal van het bedrag op zich moeten nemen.</p>

Specifieke aanbevelingen voor het Vlaams Gewest / de Vlaamse Gemeenschap

Titel	Energie – Energieprestatie
Vaststelling	<p>De fiscale aftrek en de premies voor energiebesparende werken komen er pas nadat de investering zelf al is gebeurd. Bestaansonzekere gezinnen beschikken echter niet op voorhand over de nodige middelen om grote investeringen te doen. Om adequaat te zijn, moet de steun worden verleend voordat de investering moet gebeuren, opdat deze mogelijk zou zijn. Bovendien zouden de bedragen voor steunverlening nuttig kunnen worden verhoogd wanneer ze bestemd zijn voor mensen die in bestaansonzekerheid verkeren. In het Waalse Gewest beantwoordt de MEBAR-regeling theoretisch aan deze verwachtingen. Deze financiert tot een bepaald maximumbedrag de uitvoering van energiebesparende werken bestemd voor gezinnen met bescheiden inkomsten. De werken waarvan de kostprijs niet hoger is dan het bedrag van de subsidie, worden volledig door deze subsidie gesteund. De aanvrager komt enkel tussen in het geval dat dit bedrag wordt overschreden. Een ander aspect van de bepaling dat interessant is in vergelijking met andere maatregelen, is dat de steun geldt voor alle werken die aan de hand van een energie-audit nodig worden geacht om energie te besparen, en dat er niet wordt gekeken naar een beperkende lijst voor investeringen.</p>
Voorstellen	<p>Naar het voorbeeld van de Waalse MEBAR-maatregel kan voorzien worden in financiële hulp aan arme gezinnen voor het uitvoeren van energiebesparende werken, waarbij de werken rechtstreeks door het gewest worden betaald en de gezinnen dus niets moeten voorschieten. Bovendien kunnen alle soorten werken op die manier worden ondersteund als men vindt dat ze gerechtvaardigd zijn.</p>

Specifieke aanbevelingen voor het Vlaams Gewest / de Vlaamse Gemeenschap

Titel	Energie – Statuut van beschermde afnemer
Vaststelling	<p>De "residentiële beschermde klanten met een laag inkomen of in een kwetsbare situatie" genieten van sociale maximumprijzen inzake gas en elektriciteit. De voorwaarden voor toekenning van dit statuut is op federaal niveau bepaald. Er is voorzien dat de toekenning van deze sociale maximumprijzen in de nabije toekomst automatisch zal gebeuren. De rechthebbenden zullen vanaf de concrete opstart van deze automatisering geen attest meer moeten doorsturen aan hun energieleverancier.</p> <p>Daarnaast hebben de gewesten voor een bijkomende bescherming gezorgd voor de categorie van "beschermde afnemers". Deze groep is echter ruimer, in het Vlaamse Gewest bestaat deze met name uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de "residentiële beschermde klanten" (op het federale niveau) - personen in een collectieve schuldregeling; - personen in budgetbegeleiding van een OCMW; - personen die een verhoogde tegemoetkoming van het ziekenfonds ontvangen. <p>Deze bijkomende bescherming bestaat bijvoorbeeld uit het feit dat aan beschermde afnemers geen kosten mogen aangerekend worden voor het verzenden van herinneringsbrieven en ingebrekestellingen bij niet-betaling van de elektriciteits- en aardgasfactuur. Ook in het kader van het Rationeel Energiegebruik worden voordelen toegekend aan de beschermde afnemers, bijvoorbeeld in de vorm van hogere premiebedragen en van kortingsbonnen bij de aankoop van een nieuwe koelkast of wasmachine.</p>
Voorstellen	<p>Het Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de sociale openbaredienstverplichtingen in de vrijgemaakte elektriciteits- en aardgasmarkt – dat momenteel voorligt bij de Raad van State en vanaf 1 juli 2009 in werking zou treden – voorziet echter de gelijkschakeling van de doelgroep van beschermde afnemers met deze van het federaal bepaalde "residentiële beschermde klanten". Als argumenten wordt hierbij verwezen naar het feit dat men op federaal niveau eraan denkt de federaal bepaalde doelgroep te verruimen met de extra categorieën van de gewestelijke statuten van "beschermde klant", en naar de automatische toekenning van de sociale maximumprijzen.</p>

	<p>De denkoefening op federaal niveau is echter nog niet in concrete wetgeving omgezet. Indien dit niet gebeurt voor 1 juli 2009, dreigen heel wat mensen de bijkomende bescherming en steun mis te lopen. Men zou moeten voorzien dat bovenstaande bepaling van het Ontwerp van besluit pas in werking treedt op het moment dat op federaal niveau de uitbreiding van de doelgroep van "residentiële beschermde klanten" en de automatische toekenning is waargemaakt.</p>
--	--

Specifieke aanbevelingen voor de Franse Gemeenschap

Specifieke aanbevelingen voor de Franse Gemeenschap

Titel	Gezin - Bijzondere jeugdbijstand
Vaststelling	<p>Reeds enkele jaren is er een diepgaande dialoog bezig tussen verenigingen waar mensen in armoede samenkomen, vertegenwoordigers van de 'Direction générale de l'aide à la jeunesse', en het kabinet van de bevoegde minister. Deze dialoog, met de naam 'Agora', wordt ondersteund door het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. Het doel is te komen tot een betere toepassing van het decreet betreffende de 'Aide à la jeunesse', in het bijzonder wat de plaats betreft die is voorzien voor het partnerschap tussen gezinnen en beroepskrachten. In het kader van deze uitwisselingen werd een actie-onderzoek gestart met betrekking tot de toegang tot de verslagen van de beroepskrachten door de betrokken gezinnen.</p>
Voorstellen	<p>Er wordt gevraagd om dit proces 'Agora' verder te ondersteunen en lessen te trekken uit het actie-onderzoek met betrekking tot de toegang tot de verslagen van de beroepskrachten door de betrokken gezinnen.</p>

Specifieke aanbevelingen voor de Franse Gemeenschap

Titel	Onderwijs – Onderwijskosten
Vaststelling	<p>Onderzoeken hebben aangetoond dat het schoolbezoek van een kind nog steeds een dure aangelegenheid is, zowel wat schoolbenodigdheden als activiteiten, schooluitstappen, enzovoort betreft. Dit is een oud zeer dat een heel negatieve invloed kan hebben op de schoolse prestaties van kinderen in armoede.</p> <p>Vooraf in het technisch en in het beroepsonderwijs – de onderwijsvormen waar kinderen uit arme gezinnen het vaakst terecht komen – moet er duur gereedschap aangekocht worden. Daarom zouden er voor richtingen in deze onderwijsvormen meer inspanningen gedaan moeten worden. Scholen zouden de middelen moeten krijgen om het benodigde gereedschap zelf aan te kopen. Op die manier blijven ouders in armoede niet met dit prijzig materiaal zitten als hun kinderen halverwege de opleiding van richting veranderen.</p>
Voorstellen	<p>Extra aandacht besteden aan de schoolkosten die gezinnen met kinderen in het technisch en het beroepsonderwijs moeten maken. Deze richtingen trekken meer arme leerlingen aan, maar de kosten liggen hoger.</p> <p>Er wordt aan de bevoegde overheden gevraagd om verdere inspanningen te doen om het onderwijs volledig kosteloos te maken (zie de gemeenschappelijke fiche voor de Franse, de Vlaamse en de Duitstalige Gemeenschap).</p>

Specifieke aanbevelingen voor de Franse Gemeenschap

Titel	Onderwijs – Inschrijving
Vaststelling	<p>Ideaal gezien zouden gezinnen hun kinderen moeten kunnen inschrijven in de school van hun keuze. Maar in de praktijk is gebleken dat bepaalde scholen selectiepraktijken ontwikkelen tijdens de inschrijving. Op die manier worden bepaalde leerlingen min of meer afgeraden om zich in te schrijven in bepaalde onderwijsinstellingen omdat er verondersteld wordt dat ze niet zullen kunnen beantwoorden aan alle gestelde voorwaarden (bijvoorbeeld pedagogisch of financieel).</p> <p>De voorbije jaren werden maatregelen genomen om de inschrijvingsprocedures te regelen. Hoewel deze regelgevingen in de goede richting gaan, roepen sommige bepalingen vragen op en veronderstellen ze een evaluatie.</p> <p>Er blijven onder andere vragen bestaan betreffende het lot van leerlingen die door een school worden uitgesloten, waaronder de meerderjarige leerlingen waarbij schoolinstellingen het recht hebben hun inschrijving te weigeren.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - De effecten van de recente maatregelen die als doel hadden het inschrijvingsrecht te versterken, evalueren en hierbij alle actoren betrekken, inclusief de gezinnen. - Ervoor zorgen dat de vrije schoolkeuze voor iedereen gerealiseerd wordt, ook voor kinderen uit maatschappelijk kwetsbare groepen. - Aan schoolinstellingen verbieden om meerderjarige leerlingen te weigeren die door een andere school werden uitgesloten.

Specifieke aanbevelingen voor het Waalse Gewest

Specifieke aanbevelingen voor het Waalse Gewest

Titel	Energie- Budgetmeter en stroombegrenzer
Vaststelling	<p>De budgetmeter is een systeem van voorafbetaling voor het verbruik van elektriciteit en – recent - van gas. Een gezin met een budgetmeter moet geld op een kaart zetten om toegang te krijgen tot stroom of gas. Wanneer het bedrag op de kaart is opgebruikt, moet het gezin zijn kaart herladen om op een normale manier elektriciteit of gas te verbruiken. De budgetmeter is wettelijk voorzien in het Vlaamse en het Waalse Gewest.</p> <p>Wat elektriciteit betreft, wordt in het Vlaamse Gewest de budgetmeter systematisch gekoppeld aan een stroombegrenzer; de Lokale Adviescommissie kan echter beslissen om de stroombegrenzer af te zetten. In het Waalse Gewest is de budgetmeter enkel bij beschermdklanten gekoppeld aan een stroombegrenzer.</p> <p>In de drie gewesten is de mogelijkheid van een elektrische stroombegrenzer voorzien. Zoals de naam aangeeft, begrenst hij de totale wattage die tegelijkertijd in de woning beschikbaar is. Zodra de grens wordt overschreden, springen de zekeringen. In het Waalse Gewest werd het vermogen verhoogd naar 10 ampère. Deze minimumlevering is echter niet gratis</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - De toegang tot het laden van de 'prepay' kaart vergemakkelijken De 'prepay' kaarten kunnen opgeladen worden in de bureaus van de distributienetbeheerders en via de telefooncabines van Belgacom (via het Proton-systeem). Het aantal telefooncabines is echter dalende en soms zijn er mankementen. Daarom moet men erover waken dat voldoende herlaadplaatsen effectief voorzien worden, die gemakkelijk toegankelijk zijn, en ook buiten de kantooruren beschikbaar zijn. - Iedereen toegang tot een minimumhoeveelheid elektriciteit garanderen Alle gezinnen moeten kunnen beschikken over een minimale hoeveelheid elektriciteit. In het Waalse Gewest hebben enkel de beschermde klanten recht op een stroombegrenzer. Elke budgetmeter, zowel voor beschermde als voor niet-beschermde klanten, zou aan een stroombegrenzer gekoppeld moeten worden.

Specifieke aanbevelingen voor het Waalse Gewest

Titel	Energie - Afsluitingen van gas en elektriciteit
Vaststelling	<p>In theorie voorziet de wetgeving dat de beschermde klanten altijd voor een lokale adviescommissie moeten verschijnen vooraleer er een beslissing over afkoppeling van de stroombegrenzer (elektriciteit) of afsluiting van gas mag worden genomen. In het Waalse Gewest worden enkel de beschermde klanten, ongeveer 5% van de klanten die in gebreke zijn gesteld, uitgenodigd om voor een 'commission locale pour l'énergie' (CLE) te verschijnen. De andere klanten kunnen zonder enige vorm van procedure afgesloten worden als ze geen gevolg geven aan een ingebrekestelling. Bovendien komen heel veel mensen die nochtans correct werden opgeroepen, helemaal niet naar de zitting van de CLE, en dat ofwel omdat ze niet begrijpen wat hen daar te wachten staat, ofwel omdat ze denken dat ze al op voorhand 'veroordeeld' zijn. Vervolgens wordt een beslissing in hun nadeel genomen.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Garanderen dat de betrokkenen eerst verschijnen voor een instantie vooraleer er een beslissing wordt genomen en er voorafgaand aan deze zitting voor zorgen dat een maatschappelijke werker een sociaal en informatief bezoek aan de betrokkene brengt. <p>Om bovenstaande situaties te vermijden en om te proberen een oplossing voor de financiële problemen te vinden, zouden deze mensen die voor een zitting van de CLE zijn uitgenodigd, eerst een sociaal en informatief bezoek over een dergelijke zitting moeten krijgen. Als dit bezoek er niet is geweest en als de opgeroepen persoon zich niet op de zitting meldt, dan mag er geen enkele beslissing worden genomen. Deze persoon moet opnieuw worden opgeroepen nadat hij een sociaal en informatief bezoek heeft gehad.</p> - Financiële problemen schrappen in het concept van 'klaarblijkelijke onwil' <p>Klaarblijkelijke onwil, waaronder wordt verstaan dat een persoon beschikt over de financiële middelen om zijn facturen te betalen, maar dit toch niet doet, is een criterium om te beslissen dat de toevoer wordt onderbroken. In de praktijk worden mensen die er niet in slagen om een betalingsplan na te leven dat tijdens een zitting van de CLE werd afgesproken, al gauw beschouwd als mensen van slechte wil. Het gebrek aan financiële middelen is echter uiteraard vaak de oorzaak van het niet naleven van het aanzuiveringsplan. Daarom is het nodig dat er een meer nauwkeurige definitie wordt gegeven van de omstandigheden</p>

	<p>die een afkoppeling van de stroombegrenzer (elektriciteit) of afsluiting van gas mogelijk maken.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De mogelijkheid voorzien om terug te worden aangesloten tijdens de wintermaanden <p>Naar het voorbeeld van de Brusselse wetgeving zouden de OCMW's van de andere gewesten aan de noodleverancier van het gewest moeten kunnen vragen om huishoudens die zijn afgesloten, terug aan te sluiten tijdens de wintermaanden. Dit wordt gerechtvaardigd door de menselijke waardigheid. Indien een huishouden deze kost niet kan betalen, zou het OCMW een deel of het totaal van het bedrag op zich moeten nemen.</p>
--	---

Specifieke aanbevelingen voor het Waalse Gewest

Titel	Energie – Ondersteuningsmaatregelen in het kader van de energieprestatie
Vaststelling	De fiscale verminderingen die in het kader van energiebesparende investeringen worden voorgesteld, veronderstellen dat men ervan kan genieten wanneer men (voldoende) belast wordt. Dit is niet het geval voor arme gezinnen, die dus niet kunnen beantwoorden aan de voorwaarden om van deze steun te genieten.
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Een mechanisme ter compensatie van de fiscale aftrek voorzien Om dit nadeel te verhelpen, zouden gezinnen die weinig of niet worden belast, moeten kunnen genieten van een gelijkwaardige steun. - De MEBAR-maatregel evalueren De MEBAR-maatregel, waarbij voorzien wordt in financiële hulp aan arme gezinnen voor het uitvoeren van energiebesparende werken en waarbij de werken rechtstreeks door het gewest worden betaald en de gezinnen dus niets moeten voorschieten, evalueren en – op basis van de elementen uit deze evaluatie – continueren.

**Specifieke aanbevelingen voor het Brussels Hoofdstedelijk
Gewest**

Specifieke aanbevelingen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Titel	Kennis - Oplossen van de ondervertegenwoordiging van mensen in armoede in databanken
Vaststelling	Op basis van de PSBH en het ECHP was het onmogelijk om voor het Brusselse Gewest een betrouwbaar cijfer inzake monetaire armoede te berekenen, omdat het Brusselse deel van de steekproef te klein was. Voor het huidige EU-SILC-instrument dat de bron is voor het grootste deel van de armoedecijfers van de volgende jaren in nationaal en Europees verband stelt zich hetzelfde probleem. Dit betekent dat voor Brussel – een regio met duidelijke indicaties van een grote armoedeproblematiek (cf. onder andere het hoge percentage leefloontrekkers) – momenteel en in de toekomst weinig armoede-indicatoren beschikbaar zullen zijn die in een Europese context kunnen worden vergeleken.
Voorstellen	Opdat men over betrouwbare gegevens zou kunnen beschikken aangaande de verschillende groepen en situaties inzake armoede, dienen de steekproeven bij enquêtes voldoende groot uitgevoerd te worden. Zo zullen er inspanningen moeten geleverd worden om de steekproef voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in het kader van de EU-SILC-enquête te vergroten, om dus tot meer betrouwbare gegevens te kunnen komen met betrekking tot de inkomenssituatie en leefomstandigheden in het gewest..

Specifieke aanbevelingen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Titel	Energie – Energieprestatie
Vaststelling	<p>De fiscale verminderingen die in het kader van energiebesparende investeringen worden voorgesteld, veronderstellen dat men ervan kan genieten wanneer men (voldoende) belast wordt. Dit is niet het geval voor arme gezinnen, die dus niet kunnen beantwoorden aan de voorwaarden om van deze steun te genieten.</p> <p>Bovendien komen de fiscale aftrek en de premies voor energiebesparende werken er pas nadat de investering zelf al is gebeurd. Bestaansonzekere gezinnen beschikken echter niet op voorhand over de nodige middelen om grote investeringen te doen. Om adequaat te zijn, moet de steun worden verleend voordat de investering moet gebeuren, opdat deze mogelijk zou zijn. Bovendien zouden de bedragen voor steunverlening nuttig kunnen worden verhoogd wanneer ze bestemd zijn voor mensen die in bestaansonzekerheid verkeren. In het Waalse Gewest beantwoordt de MEBAR-regeling theoretisch aan deze verwachtingen. Deze financiert tot een bepaald maximumbedrag de uitvoering van energiebesparende werken bestemd voor gezinnen met bescheiden inkomsten. De werken waarvan de kostprijs niet hoger is dan het bedrag van de subsidie, worden volledig door deze subsidie gesteund. De aanvrager komt enkel tussen in het geval dat dit bedrag wordt overschreden. Een ander aspect van de bepaling dat interessant is in vergelijking met andere maatregelen, is dat de steun geldt voor alle werken die aan de hand van een energie-audit nodig worden geacht om energie te besparen, en dat er niet wordt gekeken naar een beperkende lijst voor investeringen.</p>
Voorstellen	<ul style="list-style-type: none"> - Een mechanisme ter compensatie van de fiscale aftrek voorzien Om dit nadeel te verhelpen, zouden gezinnen die weinig of niet worden belast, moeten kunnen genieten van een gelijkwaardige steun. - (Pre)financieren van energiebesparende werken voor gezinnen met een laag inkomen Naar het voorbeeld van de Waalse MEBAR-maatregel kan voorzien worden in financiële hulp aan arme gezinnen voor het uitvoeren van energiebesparende werken, waarbij de werken rechtstreeks door het gewest worden betaald en de gezinnen dus niets moeten voorschieten. Bovendien kunnen alle soorten werken op die manier worden ondersteund als men vindt dat ze gerechtvaardigd zijn.

